naš tednik

Letnik XXVII — Štev. 20 15. maja 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.

Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Člen 7. neprijeten praznik za vlado

AVSTRIJSKA DRŽAVNA POGODBA IZ LETA 1955 — ČLEN 7
PRAVICE SLOVENSKE IN HRVATSKE MANJŠINE

1. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.
2. Imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvatskem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvatske šole.
3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvatskim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvatski jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovenščini ali hrvaščini kakor v nemščini.
4. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.
5. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

UVODNIK

Ob 20. obletnici

Praznovali smo, toda skupnega praznovanja je bilo v resnici zelo malo. Stranke so vsaka po svoje praznovanje usmerjale bolj v svoje politične potrebe. Nikjer nismo slišali jasne izpovedi, da se je za Avstrijo 1945 končala doba, ko je bila hoté ali nehoté povezana z Nemčijo. Ta povezava je Avstrijo vodila skozi prvo svetovno vojno in končno leta 1938 v katastrofo.

15. maj 1955 pa je pričetek novega časa. Je začetek nevtralne Avstrije v središču Evrope. S to nevtralnostjo je Avstrija prenehala biti podaljšana roka Nemčije proti vzhodu in jugovzhodu. Zdi se nam, da se po 15. maju 1955 Avstrija tudi na Koroškem ne bi smela ponašati z nemškim poslanstvom. Z nemško misijo je propadla avstro-ogrska monarhija in je propadla prva republika.

Na žalost moramo dvajset let po podpisu državne pogodbe ugotoviti, da na Koroškem ne vidimo niti najmanjše spremembe. Vse tri v deželnem zboru zastopane stranke so si v „obrambi ogroženega nemštva“ do pike enake. Vse tri stranke zatrjujejo, da je treba Slovence v deželi šele iskati, ker so tako maloštevilni, da za nje ni treba izpolniti obveznosti iz državne pogodbe. Na drugi strani pa trdijo, da to brezpomembno število Slovencev ogroža nemško večino ter ustvarja v deželi prastrah in ogroža državno mejo na jugu Avstrije. Pozabijo pa, da so bili številni Korošci leta 1941 soudeleženi, ko je padla južna meja Koroške, ko so pomagali širiti „nemško“ kulturo na „nekulturnem“ Balkanu.

Koroški Slovenci smo že dvajset let po podpisu državne pogodbe in deset let že prej stavili svoje predloge za ureditev sožitja narodov v deželi. Niti pri zvezni vladi na Dunaju, niti pri deželni vladi v Celovcu nismo našli posluha. Dokler se z našim problemom ni pričela baviti mednarodna javnost, tako dolgo se vlada ni potrudila, da bi vzela na znanje voljo in pripravljenost manjšine za sodelovanje pri uresničenju državne pogodbe iz leta 1955.

Marca 1959 je dunajski parlament sprejel manjšinski šolski zakon ter zakon glede uporabe slovenščine dodatno k nemščini za tri okrajna sodišča. Šolski zakon 1959 je bistveno poslabšal šolske razmere po letu 1945, pač pa je uzakonil gimnazijo za Slovence ter dal podlago za manjšinski šolski oddelek deželnega šolskega sveta.

Zakon za sodišča pa je ostal slej kot prej košček papirja, isto se je zgodilo z zakonom o dvojezičnih napisih iz leta 1972.

Tudi po dvajsetih letih smo pripravljeni za vsako odkrito sodelovanje, kakor hitro bomo pri vladi zaznali resno pripravljenost zadeve reševati, ne reševanja zavlačevati in odlagati.

Delegacija osrednjih organizacij predala vladi spomenico:

Na naših zahtevah vztrajamo še naprej!

Dvajset let neizpolnjevanja člena 7 državne pogodbe pomeni letošnji 15. maj za koroške Slovence. Ne samo da zvezna vlada določil o manjšinski zaščiti ni izpolnila, temveč do tozadevnih predstav obeh osrednjih organizacij skozi dvajset let ni zavzela stališča. Očitno so na prvo spomenico koroških Slovencev iz leta 1955 pozabili, drugače se ne da razlagati zahteva kanclerja Kreiskega, naj zastopstvo koroških Slovencev ponovno deponira svoje predstave o izpolnitvi člena 7.

V sredo, 14. maja, je delegacija koroških Slovencev predala vnovič spomenico, ki se le v nekaterih podrobnostih razlikuje od tiste iz leta 1955. Bistvena razlika je v tem, da sta osrednji organizaciji mnenja, da ob „koroški realnosti“ ni moč obnoviti obveznega dvojezičnega pouka, pač pa zahtevata NSKS in ZSO, naj se vsem otrokom, ki doma govorijo slovensko, zagotovi dvojezičen pouk. Današnjemu času primerne so tudi zahteve po soudeležbi koroških Slovencev na radiu in televiziji. — V uvodu naglašata osrednji organizaciji svojo pripravljenost za sodelovanje z vlado pri skupni rešitvi odprtih vprašanj. V tej zvezi navajata NSKS in ZSO najvažnejše dokumente, ki sta jih posredovala Dunaju: 39 jih naštejeta, zvezna vlada ni upoštevala nobenega od teh dokumentov.

Spomenico je delegacija koroških Slovencev predala v sredo dopoldne v parlamentu ministru za pravosodje dr. Christianu Brodi. Delegacijo so sestavljali dr. Matevž Grilc, dipl. jur. Filip Warasch in Karel Smolle za Narodni svet koroških Slovencev, dr. Franci Zwitter, Hanzi Ogris in dr. Gustav Malle za Zvezo slovenskih organizacij.

Takoj po predaji je delegacija priredila v tiskovnem klubu Concordia na Dunaju tiskovno konferenco, na kateri so seznanili novinarje z memorandumom ter z aktualnimi problemi okoli neizpolnjevanja člena 7.

Okoli 40 novinarjev je z zanimanjem sledilo izvajanjem predstavnikov osrednjih organizacij, ki so obširno obrazložili svoje stališče k nameravanem ugotavljanju manjšine ter k strankarski politiki osrednjih organizacij.

Hanzej Ogris je zagovarjal svoj angažma v SPÖ, dr. Grilc pa je kot kandidat KEL ugotovil, da je vključevanje koroških Slovencev v večinske stranke pomenilo zanje le izgubo. Dr. Grilc je povedal več primerov, kako niso prišli koroški Slovenci do javnih služb. Kot bomba je udarila vest, da je magistrat celovške občine prenamenil v zeleni prostor zemljišče, ki sta ga tri tedne prej kupili osrednji organizaciji z namenom, da se tam zgradi Kulturni dom. Zastopniki osrednjih organizacij so izjavili, da želijo rešitev odprtih vprašanj na avstrijskih tleh, če pa ta ni mogoča, se je treba obrniti na zaveznike.

Jugoslavija predala novo noto

Ne samo da Avstrija po dvajsetih letih ni izpolnila določil člena 7 državne pogodbe, ampak da je določene pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem celo zmanjšala. — Ta ugotovitev daje pečat najnovejši noti Jugoslovanske vlade, ki je bila v torek ob 13. uri predana avstrijskemu veleposlaniku v Beogradu. Nota poleg tega še opozarja na nevarno poživljanje nacističnih in fašističnih organizacij v Avstriji in še posebej na Koroškem. Nota opozarja tudi na več neizpolnjenih določil iz členov 6, 8, 9 in 19 dunajske državne pogodbe.

Novo je bilo pri izročitvi note, da jo ni sprejel samo avstrijski poslanik, ampak so jo dobila vsa v Beogradu akreditirana poslaništva drugih držav. Poleg tega so predali noto zastopnikom vseh v Organizaciji združenih narodov sodelujočih držav.

KISSINGER IN GROMYKO NA DUNAJU

Zunanja ministra ZDA in Sovjetske zveze, Henry Kissinger in Andrej Gromyko se bosta v ponedeljek in torek srečala na Dunaju. Osrednji temi njunih pogovorov bosta razoroževanje ter položaj na Bližnjem vzhodu. Kancler Kreisky je zaradi tega obiska preložil svoj obisk v Romunijo.

Škandal: hvalnica vojnemu zločincu v „Kleine Zeitung“!

Na škandalozen način se je spomnila „Kleine Zeitung“ konca druge svetovne vojne, dobe ki je zahtevala 55 milijonov življenjskih žrtev: dne 8. maja je objavila na strani 9 pismo bralcev, ki je ena sama hvalnica za vojnega zločinca koroškega gauleiterja Rainerja. Menda neodvisni in koroškim Slovencem tako naklonjeni mali format je ponatisnil pismo bralca, ne da bi trenil (glej faksimile). Niti popravka ali druge opazke uredništva ni bilo pod pismom, kot se to večkrat zgodi, če kakšen Slovenec piše v „Kleine Zeitung“. Toda očitno to ni enkraten spodrsljaj: kajti „Kleine“ sama je zapisala (v jubilejni številki), da ima pisma bralcev na skrbi šef celovške redakcije Heinz Stritzl sam. Kar daje pismom bralcev še posebno težo.

Nenazadnje pa je to pismo bralcev tudi simptom koroške realnosti, kateri se je podvrgla tudi „Kleine Zeitung“: Če hočeš biti na Koroškem uspešen, se ne smeš zameriti nobenemu nemškonacionalcu. Kajti le-ti so vedno v večini. To geslo velja očitno tudi za časopis, ki hoče biti uspešen. Zaskrbljeni demokrati se vprašujejo, kdaj bo koroški mali format objavil podobno hvalnico na Adolfa samega . . .

DONNERSTAG, 8. MAI 1975

LESERBRIEFE

Verunglimpft

Es ist schändlich, einen Menschen, wie es der Gauleiter von Kärnten, Dr. Friedrich Rainer, war, nach 30 Jahren derart zu verunglimpfen — zumal er sich selbst nicht mehr wehren kann!

Unter dem Titel „Gauleiter Rainer ruft zum Abwehrkampf“ schreibt eine Kärntner Tageszeitung am 4. Mai: „In seinem letzten Appell liefert Gauleiter Rainer den Beweis der völligen Fehleinschätzung der politischen und militärischen Lage“, usw. Diese Behauptung kommt einer Verleumdung nahe. Kein anderer hätte die damalige furchtbare Lage besser einschätzen können, als gerade er! Bis zum Schluß hat er nämlich all seine Kräfte dafür eingesetzt, Kärnten vor der jugoslawischen Besetzung zu retten und die Regierung ordnungsgemäß den Engländern zu übergeben — die von den Siegern immer noch das kleinere Übel waren. So war das.

In der Zeitung vom 6. Mai heißt es: „Hier in Lendorf hätte Gauleiter Rainer, der darum gewußt haben mußte, noch am Morgen des 7. Mai die Vollstreckung von sieben Todesurteilen verhindern können, usw. . . .“ Mit dieser Behauptung zeigt der Schreiber deutlich, daß er nur eine übelwollende Vermutung ausspricht, denn der Gauleiter hatte auf solche Exekutionen gar keinen Einfluß.

Die Familie des ehemaligen Gauleiters (seine Frau und acht Kinder) lebt in Klagenfurt und weiß über die letzten bitteren Tage des Gauleiters sehr wohl Bescheid. Wie kann ein Mensch überhaupt so takt- und herzlos sein — die in bester Absicht erfolgten Handlungen des Gauleiters Rainer, der sein Leben für sein Volk hingeben mußte, derart zu verzerren.

Gerhild Mattuschka, Wölfnitz

Slovenska gimnazija dobila streho

Osemnajst let so morali čakati profesorji in dijaki na lastno streho za Slovensko gimnazijo. V soboto so provizorično sprejeli nove prostore. Obširno poročilo s slikami na 3. strani.

Pred šolo nestrpno čakajo dijakinje in dijaki, da bodo prvič mogli prekoračiti prag lastnega šolskega poslopja.

25. maja vsi na manifestacijo koroških Slovencev v Pliberku!!!

Gospodarska kriza in oktobrske volitve

Prvo nedeljo v oktobru bomo imeli avstrijski državljani priložnost, da potrdimo sedanjo socialistično vlado, ki je od pomladi 1970 na krmilu, ali pa da ji izrečemo nezaupnico in pomagamo ÖVP vsaj do relativne večine v avstrijskem parlamentu. To bi slednji zadostovalo, da bi po svojih predstavah sestavila novo vlado.

Čeprav bo s tem povezana odločitev padla šele po 20 tednih, se je spričo obdobja poletnih dopustov volilna borba že pričela. V parlamentu zastopane stranke — SPÖ, ÖVP in FPÖ — so v zadnjih tednih že odločile težišča svojih prizadevanj za glasove volivcev. Vsaka od njih je v ospredje svojih pogledov na aktualna politična vprašanja postavila mednarodno gospodarsko recesijo, omejitev števila brezposelnih in ustavitev nadaljnjega padanja kupne moči šilinga.

Prav to pa so neposredna vprašanja volivcev, ki ne bi videli radi, da jim bo v prihodnje šlo slabše kot v preteklih letih. Nevarnost poslabšanja gospodarsko-socialnih pogojev je vendar tudi za avstrijsko prebivalstvo večja od upravičenosti upanja, da v prihodnjih letih ne bo slabše kot je bilo v zadnjih letih. Deficit v trgovinski bilanci Avstrije narašča enako kot se veča konkurenca na mednarodnih tržiških. Naročila blaga popuščajo po vseh zvrsteh industrije, negotovost v gradbenem in turističnem gospodarstvu pa je večja kot je bila lani pomladi. Število dejansko brezposelnih je že preseglo 35.000, čeprav predstavlja število inozemskih delavcev le še drobec števila pred letom dni. Več desettisoč je bilo odslovljenih brez čuta odgovornosti za njihovo prihodnost, čeprav so leta pomagali večati obseg avstrijskega narodnega produkta.

Kakor stvari v mednarodnem gospodarstvu stojijo, obstaja tudi v Avstriji nevarnost, da se — podobno kot po deželah EGS — število brezposelnih lahko zelo naglo podvoji in potroji. Medtem ko poskuša to socialistična vlada začasno preprečiti, si ÖVP ob svoji volilni strategiji ta razvoj na tihem želi. Kjerkoli bi uspelo, da bi vlada v svojih prizadevanjih spodrsnila — misli ÖVP — tem lažje bi bilo mogoče zlomiti njeno absolutno večino v parlamentu in priti spet do vodilnih stolčkov, ki jih prav ta stranka tako potrebuje.

Politična igra, ki jo ÖVP in SPÖ za glasove volivcev sedaj pričenjata, ni le neokusna, marveč za vsako od njih sila tvegana. Za SPÖ je tvegana zaradi tega, ker z nepremišljenimi olepšavanji skuša prikriti dejanski položaj avstrijskega gospodarstva, za ÖVP pa je tvegana zaradi tega, ker se vseh pet let svoje opozicije v gospodarsko-socialnem pogledu ni mogla priboriti do prijemljivih alternativ, ki bi bile za potrebno večino volivcev vredne zaupanja. Nasprotno. Že itak heterogena stranka drsi iz leta v leto večji razkroj. Manjka ji — naravnost povedano — profiliranih osebnosti. Pa tudi število volivcev iz njenega nekdanjega kadra čedalje nagleje pada, ker pada število podjetnikov podobno kot število kmečkega prebivalstva. Število delavcev in nameščencev, ki vedno narašča, pa združenje delavcev in nameščencev ÖVP enostavno ne pusti priti do sape.

Vse drugače lahko med volivci agira SPÖ. Na svoji strani ima sindikalne organizacije z več kot 1,5 milijona članov, v rokah ima podržavljena podjetja, kmetom nasproti pa je — seveda iz volilnotaktičnih razlogov — veliko tolerantnejša od vlad, kjer je v agrarnih vprašanjih odločala ÖVP. Poleg tega agira SPÖ na področju pridobivanja novih tržišč za avstrijsko blago na Vzhodu in po arabskih deželah izredno spretno in zaradi tega dokaj uspešno.

Zato je v očeh volivcev s svojo obljubo, da bo omejila naraščanje brezposelnosti in da bo poskrbela za zopetno polno zaposlitev delojemalcev, verodostojnejša od ÖVP. Za kakšno ceno bo svoje zagotovilo lahko izpolnila, je seveda drugo vprašanje, kajti lani so se državni dolgovi skoraj podvojili in letos bodo večji kot so bili lani.

To demokracijo dopadanja, ki se ji je zapisala SPÖ, bo treba enkrat plačati, enako kot pa politiko zaviranja gospodarskega razvoja, ki jo prakticira ÖVP preko svojih združenj privatnega kapitala. Toda o tem si zaenkrat vrha strank ne delata skrbi. Držita se načela: do oktobra moramo vzdržati, potem bo čas, da se spomnimo kaj boljšega.

Politična podoba Avstrije sredi maja, 20 tednov pred parlamentarnimi volitvami, nikakor ni mikavna. Račune politike dopadanja SPÖ bo moralo prebivalstvo po 5. oktobru enako plačati kot račune politične destruktivnosti ÖVP. Jermen bo treba po 5. oktobru bolj zapeti kot ga je prebivalstvo pripravljeno zapeti sedaj. (bl)

Namesto proslave: zapisana črka ostane!

V četrtek bo minilo 20 let od tistega znamenitega 15. maja 1955. Zastopniki štirih velikih so podpisali na Dunaju avstrijsko državno pogodbo, podpis je dodal tudi tedanji avstrijski zunanji minister Figl. Avstrija je postala suverena država. Seveda je morala plačati določeno ceno. Del te cene je člen 7, ki še prav posebej določa pravice koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov.

Kakih velikih proslav ob 20-letnici si ne smemo pričakovati. Ko samo pomislimo, kako klavrno in pošastno so „praznovali" 30-letnico osvoboditve izpod nacističnega jarma, se nam mora vsaj malo zatemniti pred očmi. Leta 1945 po raznih govoricah niso osvobodili zavezniki Avstrije izpod nacizma, temveč so jo zasedli. Rusi so zasedli npr. Dunaj, Američani Salzburg itn. Sicer zveni malo čudno, a bo že res, da so se čutili premnogi Avstrijci, zlasti pa Korošci osvobojeni leta 1938.

Pred 10 leti je bil 15. 5. 1955 še bolj prisoten v zavesti ljudi. Tedaj so izdali v Europa Verlagu (Dunaj — Frankfurt — Zürich) v vrsti „Monographien zur Zeitgeschichte" (Monografije o sodobni zgodovini) zvezček „Die junge Freiheit — 10 Jahre Staatsvertrag" (Mlada svoboda — 10 let državne pogodbe). Več ljudi — nekateri so se že poslovili od političnega življenja — izraža svoja gledanja bodisi na 20-letnico osvoboditve izpod nacizma, (Alfred Maleta, predsednik državnega zbora) bodisi na 10-letnico državne pogodbe (Bruno Marek, predsednik dunajskega deželnega zbora; Kreisky, zunanji minister; zunanji minister Dean Rusk, ZDA; Maurice Couve de Murville, Francija; Michael Stewart, Velika Britanija; Andrej Gromiko, SZ; predsednik generalne skupščine OZN Alex Quaison-Sackey ter zvezni kancler Klaus). Kot rečeno, to je bilo pred 10 leti. Tedaj je kancler Klaus še naglašal „pacta sunt servanda" (pogodbe je treba izpolnjevati). Danes, 20 let po podpisu, smemo reči, da pravna država Avstrije ni izpolnila enega najosnovnejših pogojev za mirno sožitje: ni izpolnila pogodbo iz leta 1955! Lahko rečemo, da smo leta 1975 bolj oddaljeni od pravične rešitve kot leta 1965. Prav tako pravi Klaus, **da so vsi subjekti svetovne politike, da torej ne moreš ravnati z nikomer kot z objektom.** In kaj počenja Avstrija z nami Slovenci? Današnji kancler Kreisky, ki je govoril in pisal leta 1965 še kot zunanji minister, je že večkrat dokazal, da nimajo vedno prav Rimljani, ki so ugotovili „littera scripta manet" (zapisana črka ostane). Ravno čas njegovega kanclerovanja je čas doslej najhujšega dviganja neonacističnih grebenov. Morda se še kaj zaveda, da je zapisal nekoč v socialističnem ideološkem glasilu „Zukunft" (ponatis na strani 13) o avstrijskih južnih mejah: **„To pomeni, da Sovjetska zveza ni več podpirala jugoslovanskih zahtev. Avstrija pa se je zavezala, da bo izrecno zagotovila pravice slovenskih in hrvaških manjšin!"** Na strani 11 pa beremo v ponatisu moskovske izjave Roosevelta, Churchilla in Stalina iz leta 1943, da bo ureditev povojne Avstrije naposled odvisna od tega, kolikor bo sama prispevala k svoji osvoboditvi. Pa poglejmo danes, kako zasramujejo ljudi, ki so se bojevali proti nacizmu. Poglejmo oskrunjene partizanske grobove, onečaščeni spomin na žrtve nacizma, porajanje neonacizma, shode in slavnosti nacistov (Waffen-SS in drugo).

Če je ameriški zunanji minister ugotovil 15. maja 1965, da je Avstrija izpolnila v celoti svoje mednarodne obveznosti (str. 48), lahko vidimo v tem tudi prazno diplomatsko floskulo. Primerjajmo razna določila avstrijske državne pogodbe z dejanskim stanjem! Pa ni samo državna pogodba, so še drugi mednarodni in meddržavni dokumenti, od senžermenske pogodbe naprej.

Sedanji zvezni kancler Kreisky je govoril 14. maja 1965 ob shodu avstrijske mladine. Med drugim je poudaril, da je mogoče oblikovati prihodnost zavestno le, če razumeš svojo preteklost in ne posiljuješ zgodovinske resnice. To je rekel Kreisky pred 10 leti. Najbrž bi rekel danes isto. Saj beseda ni konj. Pa poglejmo zavestno posiljevanje zgodovinske resnice, pa si moremo predstavljati, kaka prihodnost se bo skotila! Treba je, da samo malo pogledamo članke in pisma bralcev, ki so jih objavili avstrijski časopisi ob 30-letnici zloma nacizma. Ravno toliko, da ponekod nisi bral, da je bil Hitler velik idealist, ki se je žrtvoval za nemški narod, ki je do zadnjega bil boj proti barbarom, ki so se napotili, da zasedejo in zasužnjijo Nemčijo!

Razni krogi vidijo v Avstriji še vedno (in že spet) misijonarja vsezveličavnega nemštva. Rajna monarhija je do zadnjega bila nemški klin proti vzhodu in jugovzhodu, nemški klin proti Slovanom. Monarhija je propadla, prav radi tega. Tudi druga svetovna vojna je dokazala, da je takemu misijonarstvu odklenkalo. Morda hočejo razni krogi res obrniti kolo zgodovine. Pred njimi je to poskušal že marsikdo. Nikomur ni šlo. Naposled so izginili vsi. In da bi zdaj uspelo ravno novim misijonarjem! Nauk iz leta 1945 je le prekrut. A na žalost se večina ljudi noče naučiti iz zgodovine ničesar!

Narodno in mednarodno

Organizem naroda je še danes v mnogočem skrivnosten.

Na plan stopajo mnoge narodnosti, za katere zgodovina ničesar ni vedela, ali pa jih vsaj že stoletja ni več zaznavala, ker so bili že davno zatonili pod površje državnih in pravnih sistemov.

Naravnost presenetljiva so zato oživljanja narodnih organizmov, ki dejansko niso že davno več obstajala, kot se je zgodilo v primeru Ircev. Le-ti so skoraj v celoti izgubili tudi lastni irski jezik in govorijo angleško. Kljub temu so se na pragu tega stoletja dvignili kot narod proti Angležem in se osamosvojili.

Prav tako nenavaden pojav so Romuni, ki so poromanjeni potomci Tračanov z močnim slovanskim vplivom. Nikoli niso v zgodovini obstajali kot narod in država, a so v stoletjih izoblikovali svoj jezik in se na pragu našega stoletja oblikovali kot narod in država.

In narodi ter narodnosti še vedno nastajajo, celo kljub istemu jeziku po več deželah. Danes vsekakor ni mogoče istovetiti Južnoamerikancev s Španci, celo jezikovno ne več, španščina (kasteljanščina) in latinskoameriška španščina se že krepko razlikujeta. Prav tako tudi ameriška in britanska angleščina.

Svet se torej razvija drugače, kot pa so bili napovedovali veliki nacionalisti in internacionalisti.

Celo majhne narodnosti postajajo vsak dan živahnejše. V sami Evropi se oglašajo od Španije do Skandinavije, uveljavljajo svojo jezikovno in kulturno različnost nasproti uniformiranosti in monotonosti velikih narodnosti, ki so večinoma same novejše tvorbe, nastale iz manjših narodnih skupin, v kolikor se niso celo državno združile šele proti koncu prejšnjega stoletja (Italija npr. 1861, Nemčija 1871).

Utvare o nekem „svetovnem" jeziku, ki naj bi poenostavil svetovno družbo, se niso niti najmanj uresničile. Ne zato, ker si je vsaka močnejša država želela, da bi ravno njen jezik bil svetoven, v čemer so tekmovali zlasti Angleži in Francozi, z daljšo zamudo pa tudi Nemci s svojim tehničnim in Italijani s svojim kulturnim jezikom in jezikom Cerkve. Uresničile se niso mnogo bolj zaradi tega, ker se narodnosti niso hotele odpovedati svojemu jeziku, ki je najbolj viden izraz njih kulturne osebnosti, njih zgodovine, dela, življenja, doživljanja.

Človeka razosebimo, ako ga oropamo njegovega materinega jezika, odtod nagonska obramba pred potujčenjem. In tudi, če je potujčenje tiho, na zunaj malo opazno, se vendar narod upre, ko se zave, da mu bodisi grobo kot ljubeznivo strežejo po življenju. Čuti namreč, da tuj jezik ne more izraziti domačega kraja in okolja, tistih najglobljih duševnih značilnosti in doživetij, ki so od dežele do dežele drugačna, nastala v dolgih stoletjih in jih ni mogoče preoblikovati v drug jezik.

Proces neprestanega porajanja in prerajanja narodnosti v svetu tudi danes ni prav nič zamrl. Nasprotno, ravno poskusi, da se zavojuje svet in ustvari svetovne velesile, nezadržno propadajo. Anglija, nekdaj gospodar nad morji in prekomorji, se danes klavrno otepa z notranjimi težavami. Združene države, po zadnji vojni čuvar meščanske demokracije in statusa quo za celi svet, začenjajo brodolom svoje svetovne politike s polomom v Vietnamu. Sicer dobrodušni, toda nasproti drugim narodom nekoliko oholi Američan je kljub vsemu svojemu prizadevanju zbujal nevoljo v tretjem svetu, ker prav vprašanja narodnosti in narodov nikoli ni mogel prav dojeti.

Seveda pa za našo zamejsko narodno skupnost ni prvenstvenega pomena, ko gre za njena lastna živ-

(Dalje na 5. strani)

„Mlada generacija" proti politiki SPÖ

„Mlada generacija" SPÖ je ob priliki tridesetletnice osvoboditve izpod nacizma na svoji dunajski deželni konferenci ostro obsodila metode koroških socialistov, katerih so se Wagner in njegov team posluževali v zadnjem volilnem boju za deželnozborske volitve. „Mlada generacija" zahteva tudi v prihodnjem volilnem boju za volitve v zvezni parlament vztrajanje na protifašističnih načelih. To resolucijo je podprla tudi študentska organizacija socialistov — VSStÖ. Takole pravijo v resoluciji:

„Die im Laufe des Kärntner Wahlkampfes in der SPÖ vertretene Konzeption stellt den bisherigen Tiefpunkt einer äußerst bedauerlichen Entwicklung der österreichischen Sozialdemokratie dar. Noch nie wurden so klar sozialdemokratische Prinzipien und Zielsetzungen zugunsten deutschnationaler Phrasen verdrängt, noch nie wurde so gezielt um „nationale" Stimmen geworben.

Daß diese Politik kein lokaler Ausrutscher ist, beweist die dauernde Aufwertung der FPÖ, ebenso wie das ständige Eintreten bekannter sozialistischer Funktionäre für den SS-Offizier Reder, der wegen Beteiligung an Massenmorden in Italien zu lebenslangem Kerker verurteilt wurde. Dies sind Symptome einer Kapitulation vor Kräften, die mit der sozialistischen Bewegung nur Ablehnung verbindet. Gerade angesichts der 30jährigen Befreiung Österreichs vom Faschismus, ebenso angesichts der noch nie erreichten parlamentarischen Stärke der SPÖ, muß es weite Kreise der SPÖ-Kernschichten befremden, daß in steigendem Maße geistige und materielle Konzessionen an deutschnationale und chauvinistische Kräfte gemacht werden.

Zur Abwehr dieser Entwicklung fordert die Landeskonferenz der Jungen Generation Wien ein klares Eintreten für sozialistische und antifaschistische Grundsätze, vor allem und gerade im kommenden Nationalratswahlkampf."

25. maja vsi na manifestacijo koroških Slovencev v Pliberk!!!

Po 18 letih čakanja ob izključno popoldanskem pouku:

Slovenska gimnazija pod lastno streho

Z zahvalno pesmijo „Te Deum“ so v soboto zaključili dijaki in profesorji Državne gimnazije za Slovence v Celovcu osemnajstletno dobo diskriminatoričnega izključnega popoldanskega pouka na tej šoli. Ta dan, 10. maj 1975, bo šel tudi v zgodovino koroških Slovencev kot mejnik: Slovenska gimnazija se je po skoraj dveh desetletjih kot podnajemnik v tujem poslopju celovške realne gimnazije preselila v lastno poslopje. Oficialne otvoritve zaenkrat še ni bilo — vendar to dijake in profesorje ni bolelo preveč.

Maturanti 1975 bodo tudi prvi, ki bodo opravili svoj zrelostni izpit v lastnem poslopju. Sobota, dan preselitve v novo poslopje, je bil namreč za letošnje osmošolce tudi zadnji dan z rednim poukom. Od ponedeljka naprej opravljajo pismeno maturo. Že lepemu številu maturitetnih razredov je optimistični profesorski zbor obljubljal maturo v lastni gimnaziji, ali s časom so se tudi učitelji navadili na koroško realnost in postajali pri takih obljubah previdni. Kajti s strani pristojnih ministrstev so dobili le skope in neobvezne odgovore na skoraj neštevilne peticije, naj se gimnaziji da končno lastna streha.

Vendar zavlačevanje gradnje lastnega poslopja ni bil edini način, da bi skušali zmehčati slovensko narodno skupnost in jo napraviti malodušno, češ iz naših pravic tako ne bo nič. Že eno leto po ustanovitvi Slovenske gimnazije je na južnem Koroškem divjala šolska vojna — v nasprotju z vojno proti dvojezičnim napisom širša javnost o njej nič ni zvedela, ker pač časopisi niso kaj pisali. Šolska vojna, katero so inscenirali krogi, ki stojijo blizu Heimatdiensta, se je končala s totalno zmago nasprotnikov vsake slovenske besede: obvezna dvojezična šola, rezervoar za bodoče dijake Slovenske gimnazije, je padla, sicer protizakonito kot marsikaj na Koroškem, a zato se nihče ni zmenil. Nasprotno — leto pozneje je manjšinski šolski zakon sankcioniral nemškonacionalne izpade pretekle jeseni.

Kljub temu je Slovenska gimnazija rasla. Ni postala bumerang za koroške Slovence, kot so špekulirali nekateri deželni in državni politiki, ki so mislili, da se ne bo nabralo dosti interesentov za Slovensko gimnazijo. Prav tako udarec v vodo je pomenil predpis, da je učni jezik na gimnaziji izključno slovenski. Čeprav so računali odločilni politiki, da bo izključno slovenski učni jezik privedel do izolacije slovenskih dijakov in so se tega bali celo profesorji Slovenske gimnazije, je nastal obraten efekt: notranja konsolidacija je postala večja, prav tako solidarnost med dijaki in profesorji, kadar je šlo za napade od zunaj.

Ravno v zadnjem času se ti napadi množijo: tabla na zborovanju Heimatdiensta „Das große Gift — slowenisches Gymnasium in Klagenfurt“ je bila konec koncev le tista kapljica, zaradi katere je začel sod pretekati. Pred okrajnim sodnikom pa teče še drug postopek: pismo bralca izpod peresa inž. Stouraca je bilo prav tako povod, da se je lepo število profesorjev Slovenske gimnazije odločilo, da brani dobro ime šole. Zgleda, da je v zadnjem času postalo „moderno“, napadati Slovensko gimnazijo.

Tudi v volilnem boju večinske stranke niso mogle mimo blatenja te državne ustanove: šef koroške ÖVP Herbert Bacher je več ali manj odkrito dal slovenski gimnaziji krivdo, da je prišlo do zaostritve koroškega vprašanja. Bacher je sicer dejal, da gimnazijo ne zadene nobena krivda, ampak da bi v slučaju, da Slovenska gimnazija vzgaja ekstremiste, bila kriva pomanjkljiva nadzorna oblast. Očitno bi bilo preveč zahtevano, da bi Bacher nastopil s konkretnimi dokazi, oz. očitki.

V tem šolskem letu pa je Slovenska gimnazija doživela val inšpekcij in kontrol kot še nikoli. Kot pomnijo dijaki, je strokovni nadzornik nekaj časa skoraj vsak dan počastil šolo s svojim obiskom. Konkreten rezultat teh poizvedovanj in inšpekcij — „je Slovenska gimnazija strup ali ne“ — pa še do danes ni znan.

Dosedanji poizkusi, uničiti Slovensko gimnazijo, so se izjalovili. Slovenske gimnazije ni uspelo izolirati od drugih in jo napraviti neatraktivno, Slovenska gimnazija je prebolela tudi težave, ki so nastale z ukinitvijo obveznega dvojezičnega pouka. Tudi otročji očitki, da pridejo na Slovenski gimnaziji do mature vsi tisti, ki so „obsedeli“ na drugih šolah, ni zadobil zaželjenega učitka. Zadnji poizkus, onemogočiti Slovensko gimnazijo v očeh javnosti, ji podtikavati nelojalnost do lastnika — države Avstrije — ter jo označiti kot leglo, v katerem se producirajo ekstremisti kar na tekočem traku, pa je hkrati tudi najperfidnejši: noben oče in nobena mati ne bi zaupala svojih otrok tako očrnjeni šoli. Dejstvo, da pri snovanju teh sumničenj indirektno sodeluje tudi šolska oblast, vrže svojevrstno sliko na to „naklonjenost“ do gimnazije, s katero se nekateri tako bahajo. Če šola zgubi svoje dobro ime, ne pomaga nobena še tako razkošna šolska palača. Ravnateljstvo in profesorji pa bodo morali izvojevati še marsikatero hudo bitko za svojo šolo. Kajti od šolske oblasti nimajo v tej zadevi pričakovati ničesar.

V avli poslušajo dijaki in profesorji besede ravnatelja dr. Zablatnika, ki razlaga hišni red nove šole.

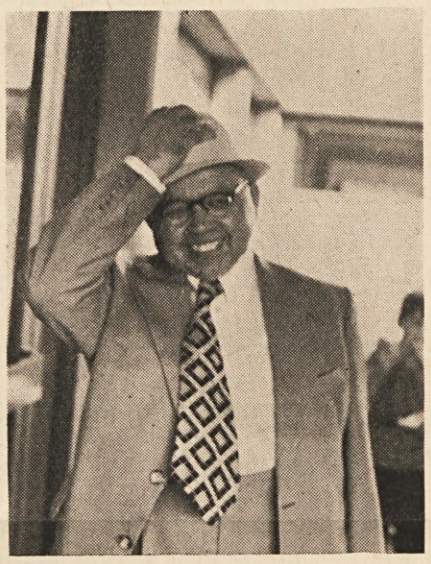

V novo poslopje vstopi gospodar hiše dr. Pavle Zablatnik in ponosni arhitekt dipl. inž. Janez Oswald (desno).

Učitelj glasbe prof. Jožko Kovačič dirigira: „Te Deum . . .“

Za letošnje maturante je prvi dan v novem poslopju bil hkrati tudi zadnji dan z rednim poukom. Od ponedeljka naprej polagajo zrelostne izpite.

Sodobna spoznanja tehnologije poučevanja uresničena: kabinetni pouk za višješolce

K poslopju samemu: Novo zgradbo Slovenske gimnazije je težko najti. Leži v vzhodnem delu Celovca, vzhodno od Rudolfovega kolodvora v Ebenthaler Str. 14. Precej skrita je, razen table, na kateri so označene vse firme, ki so sodelovale pri gradnji, noben napis ne opozarja na eksistenco šole. Toda kaj boš, manjkajoči napisi so na Koroškem nekaj vsakdanjega. In tisti na Slovensko gimnazijo bo prišel v nasprotju z drugimi napisi tudi brez ugotavljanja manjšine.

Že na prvi pogled se vidi, da je šoli botrovala skrajna funkcionalnost, kljub temu je arhitektoma — predvsem naj omenimo dipl. inž. Janeza Oswalda, profesorja risanja na Slovenski gimnaziji — uspelo, da sta dala funkcionalni noti tudi nevsiljivo eleganco — z omejenimi sredstvi, kot so pač na razpolago taki šoli. K sredstvom: gradnja je stala okoli 40 milijonov šil. Notranja oprema stane po proračunu okoli 5 milijonov šilingov. Pikanterija ob robu: Za klavir je odobrenih 40.000 šilingov, tako da bo nova šola dobila star klavir — če ne bodo dobrotniki podarili državi v ta namen okroglo vsoto, da bo klavir tudi nov.

Koncepcija zgradbe odgovarja tudi najmodernejšim spoznanjem tehnologije poučevanja: višji razredi imajo tako imenovane kabinetne oddelke; profesor ne prihaja več poučevat v razrede, ampak dijaki pridejo v profesorjev kabinet. Nižješolci imajo navaden razredni pouk kot doslej.

S kabinetnim poukom pa bo treba čakati še do otvoritve, ki je predvidena okoli 18. junija. Razni kabineti še niso popolnoma opremljeni, ponekod še manjkajo varnostne naprave, prav tako neopremljeni sta tudi telovadnici. Na otvoritvi sami gotovo ne bo manjkalo prominence, ker bodo isti dan otvorili tudi velikovško gimnazijo ter pedagoško akademijo. Neoficialna otvoritev velikovške gimnazije pa je bila že ob začetku šolskega leta . . .

Kar zadene prostore, lahko sprejme gimnazija do 600 učencev. Toda samo teoretično. Že v prihodnjem šolskem letu bo treba iskati prostor za dodatni razred: prijavljenih je doslej okoli 80 prvošolcev, tako da bodo potrebni trije prvi razredi. Kabineti sami so smiselno tvorjene enote, ki se ne dajo raztrgati, npr. da bi preselili vanje kakšen razred.

Slovenska trgovska šola bi v poslopju Slovenske gimnazije mogla imeti le provizorično urejene prostore, kar bi se dalo doseči s posebno namembo kletnih prostorov. Kletni prostori so namreč zamišljeni kot varnostni prostori v slučaju zračnega napada ter nudijo varnost pred atomskimi, biologičnimi ter kemičnimi bojnimi sredstvi. Imajo posebne naprave za čiščenje zraka, vode ter poseben agregat za električni tok.

Nova Slovenska gimnazija ima tudi veliko avlo, bife ter prostor za učence, ki se vozijo. Prav tako je prigrajeno stanovanje za hišnika šole.

Profesorji sami se bodo končno mogli oddahniti: ne le zaradi tega, ker imajo končno novo šolo in novo konferenčno sobo. Stara konferenčna soba v Lerchenfeldstraße je bila tako majhna, da dejansko niti prav dihati niso mogli . . .

Tekst in fotografije:
FLORIJAN SABLATSCHAN

OBJAVA

Strokovna šola za ženske poklice šolskih sester v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu javlja, da je po odloku Šolskega sveta za Koroško z dne 4. februarja 1975

sprejemni izpit

v 1. razred 3-letne strokovne šole za ženske poklice (3-jährige Fachschule für wirtschaftliche Frauenberufe) **v petek, 30. maja 1975, ob 9. uri** na tukajšnji šoli.

K izpitu se lahko prijavijo tudi doslej še neprijavljene interesentke.

Učenke naj prinesejo s seboj: domovnico (Staatsbürgerschaftsnachweis), rojstni list, zdravniško karto (zeleno), zadnje šolsko spričevalo v originalu, potrdilo o plačani vpisnini in pisalne potrebščine.

Vodstvo šole

Pismo bralca:

Koroško časopisje je v nedeljo poročalo o novem poslopju, ki ga je dobila v soboto Slovenska gimnazija.

Prav na prvi strani je poročala VOLKSZEITUNG, da je novo poslopje stalo 40 milijonov šilingov, ter da ima manjšina najmodernejšo šolo.

Pripomnil bi samo sledeče:

Mislim, da bi bilo nesmiselno, če novozgrajeno poslopje ne bi ustrezalo najnovejšim pedagoškim in arhitektonskim spoznanjem. Seveda nekaterim ljudem ne gre v glavo, zakaj bi ravno Slovenci imeli tako moderno poslopje. Pozabijo tudi, da smo na poslopje čakali 18 let, da so naši šolarji 18 let poznali samo naporni popoldanski pouk.

Da je stavba stala 40 milijonov šilingov, me prav nič ne čudi. Čudno je samo, da pri tej „brzini", s katero je bila sezidana ta šola, stroški niso bili še višji.

J. Wrolich, Loče

Obiščite Werner Bergovo galerijo v Pliberku

Od binkoštne nedelje, 18. majnika dalje, je Werner Bergova galerija v Pliberku spet vsak dan od 10.—12. in od 16.—18. ure odprta.

Poleg 142 slik Wernerja Berga, katere so razstavljene že več let, je letos razstavljenih v dveh posebnih prostorih 21 najnovejših del umetnika, ki so nastala šele letos.

Občina Pliberk vabi prijatelje umetnosti, da tudi letos obiščejo Werner Bergovo galerijo.

Na binkoštno nedeljo bo Werner Berg v galeriji navzoč in bo osebno pozdravljal in vodil obiskovalce.

DANICA IMELA V GOSTEH PEVCE IZ NÜRNBERGA

„Pesem povezuje" je ponovno dokazal pevski zbor SPD Danica, ko je imel v gosteh pevski zbor iz Nürnberga. V farni dvorani v Škocijanu so gostje po pozdravnih pesmih gostiteljev obdarili sprva funkcionarje zbora, župnika in župana ter nato podali svoj koncert. Na tej prireditvi ni stala v ospredju kvaliteta podajanja, ampak ideja bratstva med narodi. Pod vodstvom neumornega dirigenta g. Witteka so pevci namreč že enkrat obiskali „Danico", enkrat pa se je zbor podal v Nemčijo. Tokrat tudi župan Drobesch ni mogel mimo tega, da je pohvalil slovenski zbor zaradi svojega prizadevanja za povezanost med narodi.

VELINJA VAS

Prejšnjo nedeljo sta si obljubila trajno zvestobo gdč. Inge Aichholzer iz Št. Ilja in Herbert Seher iz Velinje vasi pri Bilčovsu. Mlademu učiteljskemu paru čestita tudi uredništvo „nt" in predsedstvo NSKS, katerega član je tudi ženin.

SPODNJE BOROVLJE

Pred nedavnim je mladi gospodar Ravšove gostilne, Hanzej Graber, dokončal obnovitvena dela na svoji lepi in novodobno urejeni gostilni. V nedeljo, 4. maja, pa je popeljal pred oltar sv. Gregorija tudi svojo mlado gospodinjo, g. Marico Paul, pd. Otovcevo iz Dolinčič. Mladi par je zvezal domači župnik g. Peter Sticker. Vesela svatba pa je bila na ženinovem domu. Cerkveni pevci, katerih član je tudi ženin, pa so olepšali poročno mašo ter pridno skrbeli tudi za dobro razpoloženje dolgo v noč. Mlademu paru želimo obilo sreče in tudi uspeha na skupni življenjski poti.

Stanovanje 28 m² 5 minut do železnične postaje v Podravljah se odda s 1. 6. Posreduje: Jurij Dragašnig, Vinare (Weinzierl), pošta Vrba (Velden).

Materinska proslava v Bilčovsu

Običajna proslava materinskega dneva pomeni za Bilčovs prisrčen izraz hvaležnosti in spoštovanja bilčovske mladine našim materam. Počastitev naših mater pa ni samo obvezen poklon materam, marveč predstavlja tudi okvir za pestro odrsko manifestacijo vseh kulturnih delavcev, ki so zbrani v domačem društvu „Bilka", farnega otroškega zbora ter naše šolske mladine. Omeniti moramo še, da je ta materinska proslava v Bilčovsu že skoraj 50 let stara tradicija, ki je tesno povezana z osebo dolgoletnega, sedaj še častnega predsednika „Bilke" ter z neumornim in še vedno mladim narodno kulturnim vzgojiteljem Jankom Ogrisom st. On je namreč tisti, ki je od prvega materinskega dneva naprej postavljal vsako leto lepo materinsko proslavo na bilčovski društveni oder pri Miklavžu — tudi v najslabših časih! Celo v nečloveških taboriščih hitlerjevega režima — v izseljenstvu — si je zbral matere na materinski dan in jim v nagovoru podaril šopek besed — namesto rož, čeprav proti predpisom v taborišču.

Tudi letošnja materinska proslava je bila lep izraz zahvale materam, posebno še tistim, ki se vedno spet opogumijo za vzgojo svojih otrok v naši materinščini in jih tako izoblikujejo kot zavedne člane koroških Slovencev. „Brez matere, tudi narodna ne more biti!" Tako je podčrtal društveni predsednik R. Reichman v svojem pozdravnem govoru odgovorno poslanstvo slovenske matere. V dvojezičnem pozdravnem govoru se je zahvalila dijakinja M. Gasser v imenu bilčovske mladine za ves trud in razumevanje, ki so ga naše matere vložile v skrbno vzgojo naše mladine. Po vložku moškega pevskega zbora pod vodstvom J. Boštjančiča, ki je zapel venček pesmi, je sledila prisrčna deklamacija naših najmlajših, pod spretnim vodstvom nadarjene dijakinje A. Krušic ter pogumnega T. Ogrisa.

Nekaj resnih besed je izpovedal v svojem govoru domači g. župnik L. Kassl, ko je opisal probleme, s katerimi se srečuje kot duhovnik v delu z mladino: matere-vzgojiteljice se ne smejo izogibati soočenja z otroki! Nujno potreben je odkrit in prijateljski razgovor z otroki o njihovih problemih — tudi o verskih; to je ravno tako važno za dobro družinsko razmerje, kot družinska molitev!

Kako si predstavljajo praznovanje materinskega dneva v Velinji vasi, so pokazali Rupijevi in Krušicovi najmlajši, medtem ko so ostala bilčovska dekleta in fantje uprizorili igrico o spodletelem „izletu na Čečej", ki so ga spremenili v zabavljivo učno uro. Izvrstno sestavljen in podan program je dovršil inštrumentalni ansambel bilčovskih fantov s pevkama M. Gasser in G. Ogris-Gašpar. Tako je tudi letošnja proslava materinskega dneva izvrstno uspela: obiskovalci, ki so dvakrat napolnili Miklavževo dvorano, jo bodo še dolgo ohranili v spominu!

Nova šola za Žitaro vas

Samo dve točki je obsegal spored zadnje občinske seje v Žitari vasi: načelni sklep o gradnji nove ljudske šole v Žitari vasi in predaja del za popravo cest. Sedanja šola je bila zgrajena leta 1880 in zato ne odgovarja sodobnim potrebam. Adaptacija in temeljita prenova bi stala 2,5 milijona šilingov, gradnja novega poslopja pa 8 milijonov. V obeh primerih bi morala občina prispevati dva milijona, ostalo bi krila dežela. Načelen sklep o gradnji novega poslopja je ležal na dlani, saj je tudi občinsko predstojništvo o tem pozitivno sklepalo. Z gradnjo bi v najboljšem primeru mogli pričeti že naslednje leto, verjetno na zemljišču, ki ga bodo kupili od fare. Nekatere probleme pa bo treba šele rešiti, tako npr. zadostno število učencev za štirirazrednico. Šolski ravnatelj Kukovica, ki je bil tudi na seji navzoč, je obrazložil tozadevne kombinacije. Slovenski občinski odbornik in član predstojništva Jože Golavčnik se je zavzel tudi za interese staršev, ki pošiljajo svoje otroke v Št. Lipš.

Gegen Säumigkeiten und Diffamierungen

Laut Meldung der Kleinen Zeitung vom 30. 4. 1975 hat der stellvertretende Abwehrkämpferbundobmann Ing. Stourac „Vorwürfe gegen den Präsidenten des Landesschulrates Guttenbrunner sowie gegen Unterrichtsminister Sinowatz, die ihre Augen vor gewissen Vorgängen am slowenischen Gymnasium verschließen", gerichtet. Dies war die Ursache eines Leserbriefes der Maturaklassen an den Herrn Stourac, dessen Antwort als ein klassisches Beispiel für einen Beweisnotstand anzusehen ist. Erheiternd, daß der Herr Obmannstellvertreter seines Erachtens von Maturanten „nicht aufgefordert" werden kann, „eine konkrete Antwort zu geben", da eine solche Aufforderung einen Verstoß gegen „den guten Ton" darstelle. Warum die Kleine Zeitung in ihrem Bericht vom letzten April die Herren Guttenbrunner und Sinowatz namentlich anführt, wenn ing. Stourac nur „von einer österreichischen Unterrichtsverwaltung gesprochen hat", müßte die Redaktion aufzeigen.

Auch ich bin als Bürger der Republik Österreich mit der österreichischen Schulverwaltung nicht zufrieden, doch aus einem anderen Grund als der Herr Obmannstellvertreter Stourac. Die Spitzen des Staates und der Unterrichtsverwaltung haben nämlich auf die Protestresolution der Schüler und Professoren des Bundesgymnasiums für Slowenen anläßlich des auf der KHD-Kundgebung in Klagenfurt gezeigten Hetzplakates „Das große Gift — slowenisches Gymnasium" bis heute nicht reagiert, obwohl diese Parole eine eindeutige Stellungnahme der obersten Unterrichtsverwaltung verlangt und Stellungnahme auf der Grundlage einer Inspektion in einem offenen Brief auch verlangt worden ist. Wegen dieses Schweigens der Unterrichtsverwaltung wird der unterschwelligen Hetze gegen das slowenische Gymnasium sicherlich Vorschub geleistet, denn, hier darf ich sinnigerweise wiederholen, was der Ing. Stourac den Maturanten des slowenischen Gymnasiums vorwirft: „Wer schweigt, von dem wird angenommen, daß er zustimmt!" Man will mit der Minderheit ins Gespräch kommen! Dann ist es wohl notwendig, auf eindeutige Eingaben zu antworten und die Angelegenheit nicht vor sich hinzuschieben! Ich nehme es als sicher an, daß im Falle etwa eines anderen Gymnasiums ein solcher Vorwurf, wie ihn die „Giftparole" darstellt, schon längst seine Erledigung gefunden hätte. Dann käme der Herr Abwehrkämpferbund-Obmannstellvertreter nicht mehr in Versuchung, seine falschen und unsachlichen Ansichten von sich zu geben.

Auch der Vorwurf hinsichtlich des „Profil-Artikels" von wegen Farbe-Sprengstoff ist unannehmbar, Herr Ing. Stourac! Wer liest schon alles, was über die slowenische Volksgruppe von Berufenen und weniger Berufenen zu Papier gebracht wird! Und wenn man bestimmte, Ihnen, Herr Obmannstellvertreter nahestehende Zeitschriften kaufen will, um sie zu lesen, wie z. B. die von Ihnen angeführte „Kärntner Landsmannschaft", so bekommt man sie nicht, da sie als eine Art „Geheimblatt" sozusagen unter Ausschluß der Öffentlichkeit nur Ihrem Personenkreis zugänglich ist, so daß fast keine Möglichkeit besteht, sich zu informieren und Behauptungen entgegenzutreten (es sei denn, man geht in die Studienbibliothek).

Unerhört und unzulässig ist es, wie Ing. Stourac dem freien Schriftsteller Janko Messner vorschreiben möchte, daß er als Professor des slowenischen Gymnasiums literarisch-kritisch nicht tätig sein dürfte, wie er es in seiner treffenden „Schweinegeschichte" getan hat. Der Herr Obmannstellvertreter Stourac wird schon unterscheiden müssen zwischen dem Schriftsteller und dem Lehrer Messner! Da wir dieser Tage den 30. Jahrestag des Kriegsendes begangen haben, darf aus dem Anlaß des Endes der Naziherrschaft ganz konkret festgestellt werden, daß für Hitler und seine Helfershelfer die Bezeichnung „Deutsches Edelschwein" (man bedenke nur die KZ-Greuel, die eine wahnwitzige Herrenmenschenlehre verursachte!) sehr, sehr milde ist.

Der antifaschistische Partisanengeist, Herr Ing. Stourac, hat wesentlich dazu beigetragen, daß das nazistische Großdeutsche Reich früher zerschlagen worden ist als es seine Götzen und deren Lakaien erwarteten. Aus den Trümmern Hitlerschen Nachlasses entstand auch die 2. Republik, der im Artikel 7 des Staatsvertrages ganz konkrete Verpflichtungen gegenüber den slowenischen und kroatischen Minderheiten auferlegt worden sind, die bis dato noch in wesentlichen Teilen nicht erfüllt sind.

Es war, Herr Abwehrkämpferbund-Obmannstellvertreter, richtig, daß selbstbewußte junge slowenische Gymnasiasten Sie zur Rede stellten. Ihre Äußerung von „einer mimosenhaften Empfindlichkeit, wenn ein gerechtes Wort über das slowenische Gymnasium fällt" soll wohl besagen, daß Sie meinen, man müßte jede Diffamierung als selbstverständlich hinnehmen? Einer solchen Auffassung muß nachdrücklich entgegengetreten werden.

R. Vouk

PRIREDITVE

MATURITETNO SREČANJE

Prireditelj: maturantje 1974
Zbirališče: kavarna Kosta, Celovec
Čas: Sobota, 17. 5., ob 18. uri

ŠEL JE POPOTNIK SKOZI KOROŠKI VEK

Nastopa „Oder 73" ter „Bellamies"
Prireditelj: SPD „Edinost" Pliberk
Kraj: Pliberk, dvorana pri Schwarzlu
Čas: Ponedeljek, 19. maja ob 20. uri
Po prireditvi ples!

RAZSTAVA GRAFIK IN PLASTIK

Janeza Boljke
Kraj: Aula slovenica
Čas: Od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure, v soboto od 9. do 13. ure (do 30. maja)

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: SPD Radiše
Kraj: Dvorana pri cerkvi
Čas: 18. maj, ob 14.30

PEVSKI KONCERT

zbora „Krka"
dirigent Radovan Gobec
Prireditelj: SPD Danica
Kraj: Št. Primož, pri Voglu
Čas: Sobota, 24. maj, ob 20.00

PEVSKI KONCERT

Radiških fantov in dekliškega kvarteta s skioptičnimi slikami
Kraj: Camping Rosental-Rož, Kočuha pri Šmarjeti
Čas: Nedelja, 18. 5., ob 19. uri
Prireditelj: SPD Malošče
Kraj: Pri Urbanu v Štebnu
Čas: Ponedeljek, 19. 5., ob 14.30
Prireditelj: SPD Dobrač
Kraj: Zmotiče, pri Prangarju
Čas: Ponedeljek, 19. maja, ob 19.30

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: Otroška mladina v Železni Kapli
Kraj: Železna Kapla farna dvorana
Čas: Binkoštni ponedeljek, 19. maja, ob 14.30

KONCERT

ansambla „Gorenjci" s plesom
Kraj: Globasnica, dvorana pri Šoštarju
Čas: Nedelja, 18. maja, ob 19. uri koncert, ob 20. uri ples

Dom v Tinjah

prireja sledeča potovanja in romanja

Od ponedeljka, 1. septembra, do sobote, 6. septembra 1975
■ na **Poljsko v Čenstohovo, Krakov, Oswiecim.**

Od ponedeljka, 25. avgusta, do nedelje, 7. septembra 1975
■ v **Fatimo in Lurd** z omnibusom. Cena: 5000.— šilingov.

Od 20. do 27. julija 1975
■ v **Moskvo in Kiev** z letalom. — Cena: 4900.— šil. Prijave do 31. maja 1975.

Od nedelje, 28. septembra, do sobote, 4. oktobra 1975
■ Romanje v **Rim, Assisi, Orvietto, Padovo.** — Cena: šil. 1800.—. Prijave: do 30. maja.

„Vključevanje socialističnih politikov Heimatdienstu je privedlo do asimilacije SPÖ napram tem krogom“

Ob dvajsetletnici podpisa državne pogodbe oficialna Avstrija bolj skopo praznuje. Preveč neprijetni so spomini velikega dela Avstrijcev na ta dan, kakor tudi na tridesetletnico osvoboditve, za katero je na Koroškem še posebno priljubljena beseda „Zusammenbruch“. Kljub temu je še dosti glasov, ki kritično spremljajo nevtralizacijo in počlovečenje nacizma v Avstriji ter opozarjajo na s tem povezano nevarnost za demokracijo. V socialističnem glasilu „Kärntner Studenteninformation“ je Josef Hindels, socialistični poslanec v parlamentu in podpredsednik Avstrijskega odporniškega gibanja napisal članek, v katerem svari pred prilagajanjem nemškonacionalnim krogom in s tem povezano pomanjkljivo načelnostjo. Prinašamo izvlečke tega članka v originalu.

In der „Kronenzeitung“ wurde zu Beginn des Kärntner Wahlkampfes berichtet, daß Landeshauptmann Leopold Wagner unter anderem erklärt habe: „Und ich glaube, daß ich auch in nationalen Kreisen eine gewisse Wertschätzung finde. Ich war zwar kein NAPOLA-Schüler, aber immerhin ein hochgradiger Hitlerjunge.“

Vielen Sozialisten trieb es die Schamröte ins Gesicht als sie diese Worte, die auch im ORF wiedergegeben wurden, lasen oder hörten. Die Witwe eines von den Nazis hingerichteten Widerstandskämpfers stellte mit vor Erregung zitternder Stimme die Frage: „Hat mein Mann deshalb sein Leben geopfert, damit heute Spitzenfunktionäre der SPÖ sich ihrer braunen Vergangenheit rühmen?“

Dennoch gab es zunächst aus den Reihen der SPÖ keine Proteste, weil viele der Meinung waren, diese Erklärung könne nicht stimmen, Landeshauptmann Wagner werde energisch dementieren, und gegen die „Kronenzeitung“ gerichtliche Schritte unternehmen. (. . .)

Der Fall Wagner darf nicht isoliert betrachtet werden: Er ist nur aus einer Entwicklung zu erklären, die es in der SPÖ seit langem gibt. Es wäre daher auch falsch, zu sagen: „So etwas kann nur in Kärnten passieren“, und damit einen Gegensatz zwischen Kärntnern und Wienern zu konstruieren.

Es gibt, wie der Verfasser aus vielen Gesprächen weiß, in der Kärntner Landesorganisation der SPÖ Sozialisten, die Anbiederungsversuche an die Unverbesserlichen ebenso entschieden verurteilen, wie jene Wiener, die gegen Wagners Äußerung protestiert haben. Aber die meisten schweigen — aus Gründen des in der Gesamtpartei wie eine Infektionskrankheit verbreiteten Opportunismus.

Soweit dieser die Nazifrage und den Deutschnationalismus betrifft, sind die Wurzeln in den Vierziger Jahren zu suchen: Als die Nazis wieder das Wahlrecht erhielten, und 1949, mit besonderer Förderung des damaligen Innenministers **Helmer,** die Partei der „Unabhängigen“ (VDU, heute FPÖ) als Sammelbecken der „Ehemaligen“ zugelassen wurde, begann ein **würdeloses Buhlen um Nazistimmen.** Auch innerhalb der Partei konnten (nicht nur in Kärnten!) Personen mit einer tiefbraunen Vergangenheit erstaunlich schnell Karriere machen. Um Mißverständnisse zu vermeiden sei mit Nachdruck hinzugefügt:

Der Verfasser ist der Meinung, daß Menschen, die in ihrer Jugend unter den besonderen Bedingungen der damaligen Zeit (Wirtschaftskrise, Massenarbeitslosigkeit, Austrofaschismus) Nazis waren, die Chance der Mitarbeit in der Demokratie, auch in der SPÖ, gegeben werden soll, vorausgesetzt, daß sie an keinen verbrecherischen Handlungen beteiligt waren.

Aber von diesen „Ehemaligen“ hätte verlangt werden müssen, daß sie mit ihrer Vergangenheit schonungslos brechen, den „inneren Hitler“ überwinden. Das ist, von Ausnahmefällen abgesehen, nicht geschehen. Man zog es vor, über die Verbrechen, die in der NS-Zeit begangen wurden, zu schweigen, und sich der Zugehörigkeit zu nazistischen Organisationen ebenso zu rühmen wie der Teilnahme am Hitlerkrieg.

Die besondere Situation in Kärnten

In Kärnten spielten dabei die historischen Traditionen des Deutschnationalismus, verbunden mit dem Slawenhaß, eine wesentliche Rolle. Statt diesen Tendenzen, die Österreich schon einmal in den Abgrund geführt haben, kompromißlos entgegenzutreten, hat die Parteiführung (lange bevor Wagner an der Spitze stand) aus Angst, Wählerstimmen zu verlieren, die Anbiederung der Grundsatztreue vorgezogen.

Der Verfasser erinnert sich an ein Gespräch mit einem Kärntner Parteifunktionär, der selbst zu den Opfern des Faschismus gehört. Auf die Frage, was die SPÖ im Sinne ihrer sozialistischen Grundsätze gegen den immer aggressiver werdenden Deutschnationalismus zu tun gedenke, antwortete dieser:

„Unsere Hauptaufgabe ist es, die Mehrheit zu behalten, die Wahlen zu gewinnen. Und das ist in Kärnten mit einer antifaschistischen Politik nicht möglich. In vielen Orten sind die ehemaligen Nationalsozialisten fast geschlossen zu uns gekommen. Auf die müssen wir Rücksicht nehmen — auch wenn sie sich innerlich kaum geändert haben.“

Kameradschaftsverbände und Kärntner Heimatdienst

Nur in diesem Klima der opportunistischen Anbiederung an die Unverbesserlichen konnten Organisationen wie die Kameradschaftsverbände und der Kärntner Heimatdienst eine wesentliche Rolle spielen. Wurden Parteifunktionäre gefragt, warum auch sozialistische Mandatare in diesen Organisationen, deren deutschnationalistischer Charakter unbestritten ist, tätig sind, oft sogar leitende Funktionen bekleiden, antworteten sie übereinstimmend:

„Sollen wir die Kameradschaftsverbände und den Kärntner Heimatdienst der ÖVP und FPÖ überlassen? Da ist es doch gescheiter, unsere Leute gehen hinein, übernehmen Funktionen, gewinnen Einfluß. Dann ist die Sicherheit gegeben, daß in diesen Organisationen nichts geschieht, was die Demokratie gefährden könnte.“

Die Wirklichkeit sieht anders aus: Die SPÖ-Mitglieder und Mandatare, die in diesen Verbänden tätig sind, haben nicht einmal gesetzwidrige Aktionen, wie den „Ortstafelsturm“, verhindern können, in etlichen Fällen waren sie sogar an diesen Aktionen beteiligt. Das deutschnationalistische Gedankengut, das in diesen Verbänden konserviert wird, haben sie nicht überwunden, sondern in der SPÖ verbreitet.

Die scheinbar so kluge, so realistische Politik des „Hineingehens, um diese Verbände nicht dem politischen Gegner zu überlassen“ ist, soweit sie ehrlich gemeint war, gescheitert.

Solidarität mit den Kärntner Slowenen!

Der Artikel 7 des 1955 abgeschlossenen Staatsvertrages verpflichtet die Republik Österreich, der slowenischen Volksgruppe in Kärnten jene Rechte zu gewähren, die sie braucht, um sich frei entfalten zu können. Es ist unbestritten, daß diese Bestimmung des Staatsvertrages bisher nur unzureichend erfüllt wurde.

Die Lösung der noch offenen Fragen vom Ergebnis einer Minderheitenfeststellung abhängig zu machen, muß mit aller Entschiedenheit abgelehnt werden. Abgesehen davon, daß der Staatsvertrag keine solche Klausel enthält, ist doch eines klar: Jene deutschnationalen Kreise, die den gesetzwidrigen „Ortstafelsturm“ organisiert haben, würden eine Minderheitenfeststellung nur dazu benützen, massiven Druck auf die bereits heute diskriminierte slowenische Volksgruppe auszuüben.

Daher ist die Forderung berechtigt: Der Artikel 7 des Staatsvertrages ist unverzüglich, ohne Vorbehalte und Bedingungen, zu verwirklichen. Wenn deutschnationalistische Kreise die Erfüllung des Staatsvertrages mit Gewalt zu verhindern versuchen, ist es Aufgabe der Sicherheitsbehörden gegen die Gewalttäter einzuschreiten.

Als es während des Vietnamkrieges, anläßlich des Besuches des berüchtigten Präsidenten Nixon in Salzburg, antiimperialistische Demonstrationen gab, sind die Sicherheitsbehörden mit Härte gegen die Demonstranten vorgegangen. Warum sollten sie gegenüber Deutschnationalen und Neonazis machtlos sein?

Für grundsatztreue Sozialisten geht es aber nicht bloß um die Erfüllung des Staatsvertrages. Seit ihren Anfängen ist die sozialistische Bewegung für die Rechte der unterdrückten Völker und benachteiligten nationalen Minderheiten eingetreten. Sie ließ sich dabei von der Erkenntnis leiten: Ein Volk, das andere Völker unterdrückt, kann selbst nicht frei sein. Solidarität mit den Kärntner Slowenen ist daher ein Gebot sozialistischer Grundsatztreue.

Mladjevski večer v Trstu

Preteklo soboto so organizirali sodelavci tržaške kulturne revije MOST mladjevski večer pod geslom „15 let mladja — 15 let dela za besedo in človeka na Koroškem“.

Predsednik Kluba mladje Franc Kattnig je predvajal uvodoma ozvočen film „Nmav črniez jizaro 1975“, ki nam je prikazal preteklo zimo in pomlad na Koroškem s prizori z volilnega boja KEL in v slikah domače okolice Rožeka. Prizori z običajnega velikonočnega „žegnanja“ mesa pri vaškem križu (letos v snegu) so zbudili posebno pozornost tega krstnega predvajanja novega mladjevskega filma.

Feliks Bister je nato predaval k temi večera in v kratkih, a izbranih besedah nakazal razvoj edine koroške kulturne revije mladja od njene ustanovitve leta 1960 pa tja do najnovejše številke 17, ki so nam jo pripeljali direktno iz tiskarne. Ob koncu svojih izvajanj je predavatelj povedal tole: „Težnje vseh mladjevcev pa najbolj izpovedo besede pesnika Valentina Polanška v pesmi ‚Moj svet‘, ko slika našo skupno koroško narodno usodo: ‚Med Ovševo in Peco in Obirjem, je tisti gorski svet, kjer s kmetom, z dninarjem, s pastirjem želim že dokaj let, da tudi med nas pride pravice čas.‘“

Predavanju je sledil film „mladje 1975“, ki nam je prikazal del ustvarjalcev zbranih okoli kulturnega ognjišča revije mladje. Živahno diskusijo, na kateri smo odkrili mnogo sorodnih nazorov in stremljenj med sodelavci tržaškega Mosta in koroškega mladja, smo preložili kmalu v gostilno, kjer smo ob odličnem kraškem vinu v prijateljskem vzdušju sklenili ponovno srečanje. Morda na Koroškem?

F. K., Trst

Makedonsko narodno gledališče

TRST, MARIBOR, LJUBLJANA. — V sredo in četrtek preteklega tedna je Makedonsko narodno gledališče z dvema uprizoritvama nastopilo na odru Stalnega slovenskega gledališča v Trstu: tako je vrnil obisk tržaškim gledališčnikom, ki so bili v Skopju lani. Makedonski igralci so v Trstu pokazali dvoje predstav, najprej dramatizacijo uspešnega romana Živka Činga „Zid, voda“, ki jo je opravil in predstavo tudi zrežiral Branko Stavrev, drugi večer pa je bil posvečen drami Iztoka Bablja „Sončni zahod,“ prav tako v režiji Branka Stavreva. Člani Makedonskega narodnega gledališča so doživeli v Trstu navdušen sprejem. — Svoje delo so pokazali tudi še občinstvu v Mariboru in Ljubljani. Tako so v Mariboru v soboto pokazali Babljevo dramo, v ljubljanski Drami pa v nedeljo zvečer predstavo „Zid, voda“. Še to je potrebno povedati ob tem prvem makedonskem gostovanju, da se namreč tako makedonski kot slovenski gledališki ljudje zavzemajo za to, da bi njihovi medsebojni stiki postali in ostali kar se da tesni in kontinuirani, pač v prepričanju, da so lahko le v prid teatrskim prizadevanjem v obeh republikah.

ŽENSKI KOTIČEK:

Za ženo in dom

O VZGOJI:

Tudi razvajenec ne bo samostojen

Strogi in oblastni oziroma gospodovalni vzgojitelji, ki od otroka zahtevajo, da brez ugovora posluša vsako njihovo besedo in se brezpogojno podreja njihovi volji, ne morejo vzgojiti otroka v resnično samostojnega odraslega človeka. V takšnem otroku bo vse življenje obtičal strah pred avtoritetami in tako se jim nikoli ne bo upal ugovarjati ali postaviti po robu, celo tedaj ne, ko bi bilo to potrebno v njegovo lastno korist ali iz splošnih nravnih (etičnih) razlogov. Če pomislimo, da je Hitlerjev uničevalni stroj slonel na ramah ogromnega števila preveč ubogljivih in disciplinirani vojakov, uradnikov in delavcev (mnogih verjetno nič bolj pokvarjenih in ne bistveno drugačnih ljudi od nas samih), lahko takoj uvidimo do kakšnih strahot utegne pripeljati avtoritarna vzgoja (se pravi, vzgoja, ki navaja otroke k brezpogojni pokorščine avtoritetam).

Starši, ki se začno zavedati številnih kvarnih posledic preveč stroge in oblastne vzgoje, pa kaj radi zaidejo v drugo skrajnost. V strahu, da ne bi otroku škodovali s pretirano strogostjo in prepovedmi, poskušajo ustreči vsaki njegovi želji ali muhi. Ali pa se jim otrok morda tako zelo smili, da mu nočejo ničesar odreči. Če jim kdo očita, da so preveč popustljivi in mehki, radi odvrnejo, da je otrok pač še tako majhen, da ne more razumeti strogih prepovedi ter da bo že sam uvidel, kaj se sme in spodobi, ko bo postal pametnejši.

Spet drugi starši, ki iz tega ali onega razloga nimajo za otroka dovolj časa, ga veliko prepuščajo samemu sebi, pogosto v dobri veri, da se bo tako še najprej navadil biti samostojen.

Pa vendar žal tudi takšna vse ali skoraj vse dovoljujoča oziroma dopuščajoča vzgoja ne more oblikovati otroka v resnično samostojnega človeka. Lahko oblikuje kvečjemu velikega razvajenca, mehkužnega, egoističnega samovoljneža ali divjaka, ne pa zrelo samostojnega človeka. Zakaj razvajenec, ki pri vsaki stvari pričakuje, da se bodo zanj trudili in delali drugi, ali mehkužnež, ki se boji sleherne življenjske preizkušnje in težave, očitno ne moreta živeti in ravnati samostojno.

Sebični samovoljnež je v tem pogledu le drugačen. Zna biti samostojen, vendar pa je njegova samostojnost preveč podobna muhasti otročji svojeglavosti, da bi jo lahko imenovali zrelo. Zakaj resnično samostojen človek ni le nekakšen trmast svojeglavec, ki bi vedno in povsod trmoglavil le svojo, ampak človek, ki je sposoben ravnati nravno in razumno. To pa pomeni, da se mora v korist različnim nravnim vrednotam marsikdaj odpovedati tej ali oni lastni želji in težnji ali pa svoje prepričanje spremeniti v skladu z razumnejšimi pogledi in načeli drugih ljudi.

Celo najrazumnejša in najboljša vzgoja zatorej ne more mimo številnih omejitev in prepovedi. Tega se žal vse premalo zavedajo mnogi naši starši, ki so si ustvarili mnogo ugodnejše materialne razmere, kot so jih imeli njihovi starši ali tudi oni sami, ko so bili še otroci.

Veliko jih je, ki morda povsem dobrohotno menijo, naj ima pač njihov otrok vse tisto, kar so si sami zaman želeli, ko so bili mladi. Sledeč temu načelu se navadno sicer izognejo nevarnostim prekomerno stroge, slepo poslušnost zahtevajoče vzgoje, vendar se žal vse preveč približajo drugi skrajnosti — vse dopuščajoče in izrazito razvajajoče vzgoje.

Ta pa ni nič manj nevarna od prve, morda pa celo veliko nevarnejša kajti njihov današnji miljenček utegne po tej poti postati njihov jutrišnji tiran.

Ne ena in ne druga vzgoja pa ne vodita k oblikovanju zrelega samostojnega človeka.

Narodno in mednarodno

(Nadaljevanje z 2. strani)

ljenjska vprašanja, kakšno je razmerje sil v svetu. Kljub naši najboljši volji ne moremo storiti za osvoboditev eksotičnih ljudstev česa več kot se na dolgo in široko razpisovati in izlivati čustva simpatije in solidarnosti. Za prispevek k reševanju svetovnih vprašanj gotovo nimamo pravih adutov.

Posebej usodno pa bi lahko bilo, ako bi razhajanje v pogledih na svet, v tem, ali ima prav Amerika ali Kitajska ali kdo drugi, zaneslo v naše vrste neenotnost v naših lastnih vprašanjih. Vsaka narodna skupnost mora namreč najprej v sami sebi osredotočiti svoje moči, da si izbori svoje naravne in narodne pravice. To velja tako za nas kot za Zulukafre, Eskime, za tretji svet ali pa za evropske manjšine kot so Baski ali Valižani in drugi.

Sanjarjenje o oddaljenih „zaveznikih“, ki se prav tako kot mi borijo za svoje narodnostne pravice, je, poetično gledano, zelo spodbudno, toda pri nas samih ne reši ničesar.

Naša rešitev je v lastni strnjenosti, v vživetosti v razmere, v katerih živimo; v tem, da se nenehno spopademo z vsemi, tudi drobnimi vprašanji s kapilarnim delom, nastopom, pritožbami, prigovori, protesti na vsakem koraku ob stiku z oblastmi — skratka z doslednim vztrajanjem na narodnostnih pravicah, ki nam pripadajo, tako da končno prebijemo odklonilno vzdušje in lastno malodušje.

Ponovno moramo pri naših ljudeh vzbuditi zaupanje v našo lastno narodnost, v smiselnost prizadevanja in končnega uspeha v boju za narodno pravo. Na upanju in zaupanju (kreditu), t. j. na tem, da v prihodnosti bo, česar sedaj še ni, se dandanes gradi dejansko ves narodni in mednarodni napredek, najbolj smeli podvigi in načrti.

Predpogoj temu pa je likvidnost, kar pomeni nevezanost in samostojnost nastopanja, biti odprt do takojšnjega prilagajanja spreminjajočim se razmeram, vprašanjem, ki nam jih stavlja življenjski okvir.

PROF. DR. ANTON WUTTE:

(6. nadaljevanje)

Potovanje maturantov po Jugoslaviji (2. del)

Četrtič se je pojavil načrt o zidavi Ljubeljskega predora v dvajsetih letih 19. stoletja, ko so hoteli graditi železnico z Dunaja v Trst. Petič pa ob začetku 20. stoletja pred zgradbo železnice skozi Karavanke. Tudi ta dva načrta niso izvedli; prvega zato ne, ker so izgradili železnico z Dunaja v Trst preko Gradca in Maribora, drugega ker so se pri razglabljanju, ali naj bi potekal novi krajši železniški tir z Dunaja v Trst preko Predila ali Ljubelja, odločili za kompromisno črto preko Podrošce, Jesenic in Gorice. Otvoritev te železnice je bila leta 1906. Te nove železnice so ustavile promet preko koroških gorskih prehodov in šele avtomobil ga je zopet poživil.

Zopet šele po več kot sto letih se je ponovno pojavil načrt o Ljubeljskem predoru, med drugo svetovno vojno, ko je bil cestni promet že precej razvit, in ko je bila Gorenjska priključena Koroški ter s tem k Nemčiji in je postala boljša povezava nujno potrebna. Ta projekt — že šesti v zanimivi zgodovini tega prelaza — sta nekaj let po zadnji vojni, ko so se odnošaji med Avstrijo in Jugoslavijo normalizirali, dokončali obedve sosedi v skupnem interesu. Odločilni pri tem so bili dobri sosedski odnosi, tesno gospodarsko sodelovanje in predvsem zahteve hitro naraščajočega modernega cestnega prometa ter aspekti turizma.

Predor je dolg 1,067 kilometra in se nahaja 1065 metrov nad morjem, torej 301 meter pod današnjim prelazom (1366 metrov nadmorske višine). Prvotna višina prevala pa je znašala 1370 metrov, ko še ni bilo štiri metre globoke zaseke na mestu prelaza. Na prevalu poteka državna meja in stojita dve kamniti piramidi iz leta 1728.

Na sončni južni strani predora je danes umetno nasuta ravnica iz kršja, ki je nastalo pri zidavi predora. Na njej je zraslo že majhno naselje, večje od tistega na avstrijski strani. Poleg carinice in gostišča je tam še hotel v gorski okolici, primernem modernem slogu; poleti koristi turistom, pozimi pa smučarjem. Kajti v bližini je smučarski center „Zelenica" z žičnico, ki razpolaga z do 1500 metrov visokimi smučarskimi tereni. Spodaj ob cesti pa stoji spomenik, ki opozarja, da je bilo tam med zadnjo vojno taborišče — podružnica Mauthausna —, kjer so trpeli vojni ujetniki različnih narodnosti huda mučenja. Lačni in izmučeni so morali delati predor pred prelazom. Med visokimi poševnimi stebri iz navadnega kamna s spominskimi ploščami, stoji črn okostnjak, ki zmagoslavno dviga obe roki kvišku. Stebri verjetno predstavljajo nekdanje lesene barake, ki so bile stanovanje ujetnikom, in opozarjajo na vnebovpijočo krivico, ki se jim je godila v njih, okostnjak pa smrt, ki je imela tam bogato žetev.

Spomenik internirancem 1943—45 v taborišču v Podljubelju

Prvotni Ljubeljski prelaz je nastal takole: Južno glavno sleme Karavank je od Stola 2239 metrov do Velikega vrha Košute 2088 metrov nad morjem razcepljeno na dve pogorji. Najvišji vrhi severnega nižjega pogorja so Vrtača 2180 metrov, Zelenica 2026 metrov, Ljubeljščica 1481 metrov in Baba 1968 metrov nadmorske višine. V južnem pogorju pa se vrstijo Srednji vrh 1799 metrov, Begunjščica 2060 metrov in južni greben Košute 1854 metrov nad morjem. Med obema pogorjema sta izoblikovani dve kotlini, manjša in globlja pri Sveti Ani pod Ljubeljem in višja prostorna Zelenica z lepo planino, imenovano po vrhu Zelenica, ki se dviga nad njo. Obe dve pogorji sta, kakor vse ostale Karavanke in Južne Alpe, sicer sestavljeni iz apnenca in dolomita, nastalih v prvi kamenotvorni dobi srednjega veka zemeljske zgodovine. Na zahodnem koncu Košute pa se raztezajo v obliki ozkega prečnega pasu starejši manj odporni sloji, ki so se zložili že proti koncu starega veka zemeljske zgodovine 350 in 270 milijonov let pred Kristusom. Vanje sta se zarezali povirji Ljubeljske Borovnice (Loiblbach) iz severa in Mošenika iz južne smeri ter s tem najbolj prispevali k nastanku globoke zajede v severnem slemenu 1370 metrov nadmorske višine.

Ta škrbina je bila že pred umetno zaseko najnižja od vseh ostalih v osrednjih Karavankah. Poleg tega se pričenjata pod njo dolini Ljubeljske Borovnice (Loibltal) in Mošenika, ki odpirata pot skozi gorstvo proti severu in jugu. Zaradi teh prednosti je prehitel Ljubelj vse druge prevale in postal najugodnejši prehod iz Ljubljanske v Celovško kotlino. Dolgo časa je bil celo pomembna gospodarska vez za del srednje Evrope z Jadranskim morjem. Hude strmine na severni strani so sicer preprečile zgradbo železniškega tira preko njega, niso pa mogle zabraniti izdelave predora pod njim. Kajti poleti se usmerja preko njega, kakor tudi čez ostale cestne prehode Karavank, močan val turistov iz južne in vzhodne ter srednje Evrope na sončni jug.

Ime Ljubelj je slovenskega porekla in pride od staroslovanske besede Ljubj iz dobe med 800 in 1050 po Kristusu. To pomeni Priljubljeni, s tem je bil mišljen prehod. To ime je dobil verjetno zato, ker je bil od vseh prevalov daleč naokoli že takrat najbolj ugoden. Po Ljubelju se imenuje v latinski listini srednjeveški trg pod prelazom Ljubelj „Forum scilicet Lubelino". Od besede Ljubelj prideta tudi nemška izraza za Ljubelj v 13. stoletju Leuvel in Leubel ter današnja nemška označba Loibl. Nadalje Ljubeljscica, Podljubelj (Unterloibl) itd.

(Dalje prihodnjič)

POPRAVEK

V dr. Wuttejevem sestavku „Potovanje maturantov po Jugoslaviji" se mora v štev. 19 v 4. koloni 9. vrste od zgoraj pravilno glasiti: ... **pričakovali brezplačni** ... in ne pričakovali brezlačni ...

Darina:

Zakaj?

Zakaj mladosti pesem
le kratek majski dan prepeva?
Zakaj vsa lepa sreča
kot božajoči sen mineva?

Zakaj v višine božje
v skrivnosti zvezdnih se cestá
človeški duh izgublja,
v vsemirju brez mejá?

Zato, ker vse tu doli
minljivo je zlató sveta,
a duša hoče večnosti
v objemu Stvarnika — Boga.

SOLZE

Jokala je... Vse noči je bila njena blazina mokra, s solzami prepojena... Nenadoma jo je krčevito stisnilo v srcu in komaj je izdavila: „Zakaj? Zakaj?" Zakaj le mu je podarila vse, kar je hotel od nje? Samo zato, ker ga ljubim. Tako sladko ji je govoril, toliko obetal. Samo nanj je mislila, nase ne...

Matej — on je bil njeno edino upanje v življenju. Grenka je bila njena mladost, otroštva se ni rada spomnila. Oče kroničen pijanec, brez službe, mati uboga kmečka ženica, ki je morala skrbeti za pet otrok. Martina je vedno sanjala, kako lepo si bosta z Matejem uredila življenje. Seveda: dobro zasluži, avto ima — zaupala mu je. Vse do trenutka, ko mu je morala razkriti skrivnost: „Matej, še ta mesec, da končam šolo, potem pa se bova poročila, kajne? Prav tako kot si rekel, zdaj nisem več sama," je skoraj zaihtela kot bi slutila grozen odgovor.

On pa jo je pogledal z očmi, ki se jih je prestrašila; pogledal jo je kot še nikoli — s spačenim in sovražnim obrazom. „Ha! Poročil naj bi se s teboj? Ta je pa lepa! Tega ne boš dočakala, kajti..."

„Matej, zakaj?"

„Počakaj, da dobim plačo!" je hladnokrvno odgovoril. V Martininem srcu se je nekaj zganilo: „Ne, tega pa ne! Vedi, otrok te bo poznal; kjerkoli boš, ne boš ostal skrivnost! Bil si moj prvi in edini, ki sem ga ljubila."

Ponovno jo je prekinil: „Počakaj, da dobim plačo!" Dekle je prebledelo: „Povedala sem ti že, da na to nisem niti pomislila. In ne bom, naj se zgodi z menoj karkoli!"

Pogledala mu je poslednjič prodorno v oči, da je prebledel, in brez besed je odšla...

Spoznanje, kako grenka je ljubezen, jo je vodilo domov v majhno hribovsko vasico, na dom, ki se ga je še kot otrok marsikdaj bala. Kako težki so bili zdaj njeni koraki! A kot vedno, jo je mati tudi sedaj sprejela z ljubeznijo, oče pa je v svoji pijanosti preklinjal, naj dela doma, namesto, da se potepa po mestu. O, ko bi še vedel kako je z njo!

Ko sta bili z mamo sami, ni mogla več prikriti solza: glasno je zajokala in se ji vrgla okrog vratu. Zgarana kmečka žena je dobro poznala svojo hčer. Samo pogledala ji je v obraz in že je vedela: Martini ni bilo treba govoriti, vse je bilo že povedano. Mati je kriknila kot ranjena žival in jo odrinila od sebe. Nič več materinega čuta ni bilo v njenih očeh: „Kako? Zato sem ti dajala denar? Podnevi in ponoči sem garala, trpela, da bi vsaj ti prišla do poklica! Ti pa..."

„Mama, oprosti!" je hlipala Martina, ko ni več vedela, kaj se dogaja z njo; samo trde udarce je čutila in slišala grobe besede. Potem je prihrumel še oče. Ne da bi spraševal, tudi on je vedel. Samo zaklel je in dekle je občutilo le še oster, trd udarec očetovega čevlja...

Ko se je zbudila, je bila Martina sama. Potem je prišla mati; vsa bleda, tiha. Postavila je prednjo skodelico čaja in kos potice. Kakor bi hotela popraviti vse, se jo je Martina še enkrat oklenila: „Mama, oprosti!"

Zdaj se je tudi materino srce zganilo. Spoznala je, kako zelo jo hčerka potrebuje. „Kar je, je! Žal mi je zate, za tvojo mladost. Samo to ti povem, Martina, o rešitvi ne misli! Zanj in zase boš že zaslužila."

Minil je čas in Martina je spet jokala, ko so ji prinesli novorojenčka — malega fantiča. Prav ničesar ni čutila do njega, morda bolj sovraštvo. Saj jo je dete spomnilo na tiste težke dneve in na Mateja, ki ga je hotela za vsako ceno pozabiti...

(Dalje na 7. strani)

JACK LONDON: **10**

TRI SRCA

4

„Henry je v smrtni nevarnosti in zato ne smemo izgubljati časa — to je najvažnejše!" je izjavil Francis na rodbinskem posvetovanju pred Solanovo naselbino.

„Najvažnejše!" je vzkliknila Leoncie nejevoljno. „Najvažnejše je, da ga rešimo!"

Pri tem je pomolila svojo nežno roko Francisu pod nos, da bi s tem še bolj poudarila pomen svojih besed. Enako je opozorila tudi svojega očeta in brate, naj pohitijo.

„Pohitimo mu na pomoč!" je vzkliknila. „Seveda se moramo podvizati. — Ali hitro na delo ali pa..." Glas ji je odpovedal pri misli na to, kaj se lahko zgodi, če Henry ne bo pravočasno rešen.

„Poglavarju so vsi yankiji enako vredni," je pritrdil Francis. ‚Tako je očarljiva', je pomislil, a glasno nadaljeval: „Svoje mesto upravlja, da mu nihče ne more do živega. Naglica je temelj njegove modrosti. Henryja čaka ista usoda, kakor je bila namenjena meni. Rešiti ga moramo še nocoj."

„Zdaj pa poslušajte!" se je znova oglasila Leoncie. „Rodbina Solano ne more dovoliti tega... te justifikacije. — Naša čast, naš ponos... Mi ne moremo mirno gledati, kako obešajo nedolžnega človeka... Govorite vendar — vi moški imate več izkušenj v takih rečeh. Oče, povej, kaj meniš! Izmislite si načrt, kako bi ga rešili..."

Med posvetovanjem se je Francis globoko zamislil. Hudo mu je bilo in srce se mu je krčilo ob misli, da se Leoncie tako zavzema za drugega. To pomeni, da ji je Henryjeva usoda zelo pri srcu. Francis se je dobro spominjal prizora na dvorišču jetnišnice. Ko so njemu razvezali roke in noge in ko je bil aretiran Henry, se je Leoncie vrgla slednjemu v naročje in ta prizor je Francisa zadel kakor nož v srce. Henry je dvignil njeno roko. Hotel se je prepričati, če je njegov zaročni prstan zopet na svojem mestu. In Francis je videl, kako sta se Henry in Leoncie v slovo strastno poljubila.

„No, torej?" je vzdihnil Francis. Storil je vse, kar je bilo v njegovih močeh. Ko so Henryja aretirali in odpeljali v ječo, je Leoncii odkrito izjavil, da mladenič, ki ga ona res ljubi, ni on sam, temveč Henry, in da si boljšega sploh ni mogla izbrati.

Toda spomin na to ga ni prav nič potolažil. Tudi zavest, da je ravnal prav, ni mogla ublažiti njegove žalosti. Stvar je bila povsem jasna in Henry je ravnal prav, ko je poljubil svojo zaročenko. Vsak dvom je bil izključen in zato je Francis hotel napeti vse sile, da skrije pred Leoncio svojo ljubezen. Toda bridko se je prepričal, da bi človek nikoli ne smel iskati tolažbe in utehe tam, kjer se je vgnezdilo čustvo poštenosti in pravičnosti.

Sicer pa — kdo mu je dal pravico do upanja? Njegova nesreča in smola je, v tem da je prepozno prišel v Srednjo Ameriko. Imel je pač smolo, da je srečal to čudovito bitje šele takrat, ko je bilo njeno srce že oddano. Dekle ljubi pač tistega, ki je prišel pred njim. In ta drugi ni prav nič slabši ali pa morda še boljši kot Francis sam. Pravično srce je Francisu prigovarjalo, da mora zvesto čuvati prijateljstvo, ki ga je sklenil s Henryjem, s Henryjem Morganom, mladim in energičnim potomcem svojega rodu, z možem v platnenih hlačah in raztrganem slamniku. Da, beseda, dana možu, ki reže neznancem ušesa, je prepečenec in želvina jajca ter brska po otokih Bull in Calf za zakladi starega sira Henryja, mu mora biti sveta! Ljubezen je eno, čast in ponos stare Morganove rodbine pa drugo.

Enrico Solano in njegovi sinovi so na širokem trgu haciende snovali načrte, in Francis jih je zdaj poslušal, zdaj pa tudi ne. Kajti pristopil je sluga, zašepetal nekaj Leoncii na uho ter jo odvedel vstran. Tu je prišlo do prizora, ki bi Francisa spravil v smeh in jezo, če bi ga bil videl.

Zakaj tam je Torres v vsem sijaju srednjeveške španske obleke, ki jo je sploh mogoče najti v Srednji Ameriki, pozdravljal mlado lepotico. Nizko se je klanjal Leoncii in jo z elegantno kretnjo povabil, naj sede na klop. Njen odgovor na pozdrav je bil suhoparen, dasi se je deklici poznalo, da je zelo radovedna, kaj pomeni ta nepričakovani obisk. Mislila je, da je Alvarezov prihod v zvezi s Henryjevo usodo. In v njenem ljubečem srcu se je takoj zbudilo upanje.

„Obravnava je končana, Leoncie," je dejal tiho in nežno, kakor človek, ki govori o pokojniku. „Henry je obsojen na smrt. Jutri ob desetih dopoldne bo obešen... Vse to je žalostno, zelo žalostno. Toda..."

Skomizgnil je z rameni.

„Ne, nočem ga soditi strogo. Bil je poštenjak od nog do glave. Edina napaka gre na račun njegovega značaja. Bil je preveč razburljiv in rad se je prenaglil. Zato je tudi zašel na kriva pota. Če bi bil takrat trezno mislil, bi gotovo ne umoril Alfara."

„Henry ni umoril mojega strica!" je vzkliknila Leoncie in dvignila ponosno glavo.

„Tudi to prepričanje je vredno sočutja," je dejal Torres s potrtim in mehkim glasom. „Ljudstvo, sodnik in poglavar so žal enako prepričani, da je Henry kriv. Smili se mi in priznati moram, da ga je škoda, toda to ni bil cilj mojega prihoda. Prišel sem, da vam ponudim svoje usluge. Rade volje storim vse, kar želite. Moje življenje in čast sta vam na razpolago. Zapovedujte! Vaš suženj sem."

Pokleknil je pred njo na koleno, jo prijel za roko in se pripravil, da ji razodene svojo brezmejno ljubezen. Gotovo bi bil izlil pred njo vse muke ranjenega srca, če bi ne bil zagledal na njenem prstu zaročnega prstana. Povesil je glavo, da skrije izraz na obrazu, ki je jasno govoril, kaj se godi v njegovem srcu.

„Poznal sem vas, Leoncie, ko ste bili še majhno, ljubko dekletce, in že takrat sem vas ljubil. Ne, poslušajte, pro-

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 18. 5.: 7.05 Duhovni nagovor. — Ko vstaja novi dan...

PONEDELJEK, 19. 5.: 7.05 Po vaši želji.

TOREK, 20. 5.: 9.30 Za vsakega nekaj. — 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Šport. — Otroci, poslušajte!

SREDA, 21. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Poper in sol.

ČETRTEK, 22. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Poskočne viže. — 400 let tiskarstva na Slovenskem. — Zbori pojo.

PETEK, 23. 5.: 13.45 Celovški radijski dnevnik. — Solistična glasba.

SOBOTA, 24. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 18. maja:

15.30 Štirje otroci in pes, film za otroke — 16.30 Viking Viki — 16.55 Lenuh, risarski film — 17.00 Moj pes se imenuje Bumerang — 17.45 Pisana torba — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Stekleni svet Izolde Joham — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v silki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Šest žen Henrika VIII.; 5. Katarina Hovard — 21.40 Ljudski ples s Poljskega — 22.10 Frankie in njegovi malopridneži; nekdanji vojni tovariši kolovratijo po Las Vegasu — 0.15 Poročila.

PONEDELJEK, 19. maja:

15.30 Sanjski avto štev. 5; pravljica iz dunajskega Pratra Kristine Kövesi — 16.55 Peter, risarski film — 17.00 Moj pes se imenuje Bumerang (2) — 17.45 Nekoč je bilo mesto — 17.55 Za lahko noč — 18.30 Priče našega časa: Oče Hainisch — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Klasična šaloigra: Bobrov kožuh; tatinska komedija Gerharda Hauptmanna — 22.00 Impulzi — 23.00 Poročila.

TOREK, 20. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Gospod Kotnik; kako je Kotnik kupil slamnatega moža — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kdor trikrat laže — 20.45 Primeri; delavski svet danes: Iz življenja nepogrešljive; film Oliverja Storza — 22.10 Poročila.

SREDA, 21. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: To je London — 10.30 Zračni pritisk — pritisk zraka — 11.00 Heinz Conrads — 17.00 Tri želje — 17.30 Dr. Doolittle in tiger Doc! — 18.25 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Poletje pričakovanja; družinska zgodba iz ameriškega srednjega zahoda — 21.40 Poročila.

ČETRTEK, 22. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: tkalnica — 10.30 Renesansa — 11.00 Kemične reakcije — 11.30 To je London — 12.00 Poklicno šolstvo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Jerome in Izabela: Razstava — 18.25 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vaš nastop, prosim — 20.15 Nora Helmer — drama Henrika Ibsna — 22.35 Poročila.

PETEK, 23. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: Seks in ljubezen — 10.30 Romantika — 11.00 Klub seniorjev — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Družina Feuerstein — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Zgodbe iz zgodovine Herakleja (3) — 20.15 Komisar: Sestrična — 21.15 Spori ponoči: zgodba zakonskega prešuštva med mladoporočencema in prijateljem njegovega neslutenega moža — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 24. maja:

16.30 Živordeči avtobus — 17.00 Poskušajte z nami? Železniški predor — 17.30 Pustolovščina v mavrični deželi: Obisk iz Montreala — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Heinz Conrads v soboto zvečer — 18.25 Kuhinja v televiziji — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki s kulturo — 19.56 Šport — 20.15 V soboto zvečer na Predarlskem — 21.15 Oglejte si to (1): To je bil Karl Farkaš — 22.00 Panoptikum — 22.20 Za polno pest dolarjev; boj samotarja na ameriškem jugozahodu proti dvema brutalnima drhalima — 0.05 Poročila.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 18. maja:

16.15 Udarec za udarcem: šaloigra dvakrat ločenega uradnika poročnega urada — 18.00 Spotlight — 18.30 Winnetou (II) — 20.00 Enciklopedija; znanstvena knjiga — 20.15 Kattnikove melodije; slavnostni koncert v Kongresnem domu v Beljaku — 21.15 Literatura.

PONEDELJEK, 19. maja:

18.00 Trio Oskarja Petersona in The Singers Unlimited — 18.30 Pustolovščina v Rdečem morju — 20.00 Dvakrat risarski film — 20.15 Ponoči, gospod ravnatelj; večer z Mihaelom Heltauom — 21.15 Vdova; italijanski film Tonija Guerre in Lucila Laksa.

TOREK, 20. maja:

17.55 Tehnična kemija: Temeljne snovi — 18.25 Tečaj angleškega jezika — 19.00 S Hovercraftom v Južno Ameriko: Reka smrti (3) — 19.45 Dva gospoda — Laurel in Hardy — 20.00 Odisej (7) — 21.25 Glasbena poročila — 21.30 Veselje ob glasbi.

SREDA, 21. maja:

17.55 Kaj lahko postanem? Poklici, ki predelujejo material — 18.25 Tečaj francoskega jezika — 19.00 Na strehi sveta — 19.45 Dva gospoda — Laurel in Hardy — 20.00 Razpad in razvalina: smisel in nesmisel spomeniškega varstva — 21.00 Stalno kuharsko omizje.

ČETRTEK, 22. maja: 17.55 Tehnika mrežnega načrtovanja — 18.25 Tečaj ruskega jezika — 19.00 Ekspedicija v kraljestvo živali — 19.45 Rapsodija v modrem; po Georgu Gershwinu predelal Edvard Tschokl — 20.00 Senzacije pod cirkuško kupolo — 21.10 Politični forum Zgornje Avstrije: Odločitev 1975.

PETEK, 23. maja:

17.55 Fizika za vse — 19.00 Vključno pustolovščina; turisti v Timbuktu — 19.45 Iskanje zadnjih divjih živali Evrope — 20.00 Revija (2) — 20.45 Kultura — posebno.

SOBOTA, 24. maja:

16.25 Na svidenje: Hotel Savoy 217; zadeva umora in ljubosumnosti v moskovskem imenitnem hotelu — 18.00 Potovanje skozi samega sebe — 19.00 Sam na širokem morju — 19.50 Družina Fröhlich — 20.00 Galerija — 20.15 Modra palača; trije filmi Rainerja Erlerja (3.) Izdajalec — 21.45 Johann Sebastian Bach: Pastorale v štirih stavkih v F-duru, BWV 590 — 22.20 Vprašanja kristjana.

TV Ljubljana

NEDELJA, 18. maja:

8.40 Poročila — 8.45 J. Semjonov: 17 trenutkov pomladi — 10.05 Otroška matineja — 12.00 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.40 Poročila — 17.45 Moda za vas — 18.00 Življenje Leonarda da Vincija — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 D. Šušič: Dijak — 20.50 Življenjski prostor koroških Slovencev — 21.20 Zabavno glasbena oddaja — 22.55 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 19. maja:

8.10 in 10.00 TV v šoli — 17.25 Ribič in lovec — 18.00 Jazz na ekranu — 18.40 Teritorialna obramba in civilna zaščita — 19.30 TV dnevnik — 20.05 R. Marinkovič: Glorija — 22.10 Mozaik kratkega filma — ... TV dnevnik.

TOREK, 20. maja:

8.10, 9.35, 10.05, 11.05 TV v šoli — 17.35 V. Albreht: Mala lupinica — 18.15 Egipt za časa Tutankamona — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Druga pomlad na Portugalskem — 21.00 R. M. du Gard: Thibaultovi — 21.50 TV dnevnik.

SREDA, 21. maja:

8.10 TV v šoli — 17.25 Viking Viki — 18.05 Mladi za mlade — 18.35 Mozaik — 18.40 Po sledeh napredka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Film tedna: Peterka sinjih višav — 21.35 Miniature: Vrnitev pesnika Ivana Cankarja — 21.50 TV dnevnik.

ČETRTEK, 22. maja:

8.10, 9.35 TV v šoli — 15.55 Nogomet Bor : Dinamo — 17.45 Otroški spored — 18.20 Vzpon človeka — 19.10 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 A. Ingolič: Žive vezi — 21.05 Kam in kako na oddih — 21.15 Četrtkovi razgledi — 21.45 U. Vrabec: Mali koncert za orkester — 22.05 TV dnevnik.

PETEK, 23. maja:

8.10 TV v šoli — 10.50 Angleščina — 16.05 TV v šoli — 17.15 Pisani svet — 18.05 Tuja folklora: Švedski plesi — 18.40 Spoznavajmo otrokov svet: Doma in zdoma — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Vesela vdova — 21.40 625 — 22.15 TV dnevnik.

SOBOTA, 24. maja:

9.30, 10.35, 12.00 TV v šoli — 13.55 Nogomet Radnički (Niš) : Vojvodina — 17.25 625 — 18.20 Izgubljeni svinčnik — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Iz del Branka Čopiča — 20.30 Festival mladih 75 — 22.00 Moda za vas — 22.15 TV dnevnik — 22.35 Saša.

SOLZE

(Nadaljevanje s 6. strani)

Na njeni omarici v porodnišnici ni bilo rož. Nihče je ni obiskal, kajti mama je bila daleč, daleč... Spet je bila sama, sama s svojo bolečino in sovraštvom do Mateja. Kadarkoli ga je pogledala, je videla v njem nekaj, kar ji je ukradlo mladost.

Leto dni je že minilo od tedaj, Martina pa spet joče. Vsako noč je njena blazina mokra, noči so ji dolge in turobne... Spet je sama, daleč od doma, v tujini. Morala je tja! Ker, čeprav ima poklic, v domačem kraju ni dobila službe, v večjem mestu pa sobice ne! Šla je — s trebuhom za kruhom!

Tako hudo ji je v tej samoti. Edino bitje, ki ga na svetu še ljubi, je daleč, daleč od nje: to je njen sinček Drejček. Že davno ga je vzljubila in pozabila na prestano gorje. Ljubi ga, kot more le mati ljubiti svojega otroka. A še vedno si očita sovraštvo, ki ga je nekdaj gojila do njega, ki si je prav nedolžen želel življenja in ljubezni.

Zdaj mu kupuje več kot potrebuje. Tudi denar pošilja zanj. A ljubezni mu v daljavo ne more poslati. „Pa tako me zdaj potrebuje," joče v nočeh... A kaj, ko solze niso rešitev. Morda le rahlo zdravilo za bolečino srca...

A. T.

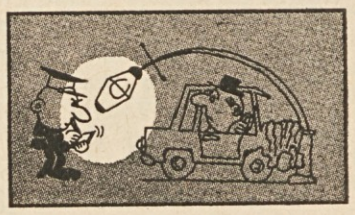

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84-3-58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

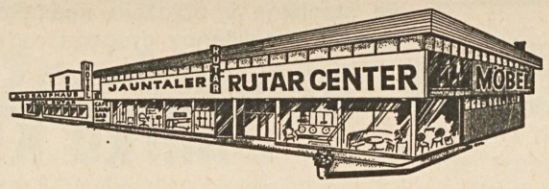

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

RUTAR-CENTER

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

sim, kaj vam povem! Moje srce ne more več molčati! Ljubil sem vas vedno. Ko pa ste se vrnili iz samostana kot čudovito lepa in blagorodna gospodična, me je vaša lepota očarala. Bil sem potrpežljiv. Molčal sem. Vendar pa ni bilo težko uganiti, da vas strastno ljubim. Gotovo ste že davno uganili. O, še dekletce ste mi bili vse na svetu. Plamen vaše lepote me je omamil..."

Potoka njegovih srčnih izlivov ni bilo mogoče ustaviti. Vedela je, s kom ima opraviti, in zato ga je potrpežljivo poslušala. Gledala je njegovo povešeno glavo in nehote ji je prišlo na misel, da je grdo ostrižen. Razmišljala je celo, kje so ga tako neokusno oskubli, v New Yorku ali v San Antoniu.

„Ali veste, kaj ste mi bili ves čas, odkar ste se vrnili iz samostana?"

Ni mu odgovorila in tudi roke ni umaknila, dasi jo je stiskal, tako da ji je dragoceni kamen v prstanu opraskal kožo. Zopet ga je nehala poslušati in njene misli so hitele nekam v daljavo. Ne, Henry Morgan ni tako besedičil, ko ji je priznal svojo ljubezen. Zakaj so Španci tako zgovorni in gostobesedni? Henry je bil čisto drugačen. Znal je malo govoriti in mnogo povedati. Bil je mož dela in nikoli ni mlatil prazne slame kakor Alvarez. Ko ga je njena lepota očarala, in ko je tudi sama začutila, da ga ljubi, jo je molče objel in poljubil. Bil je trdno prepričan, da se ne bo čudila, niti ustrašila. In res se ni ustrašila. Šele po prvem poljubu, ko jo je še vedno strastno objemal, ji je začel govoriti o svoji ljubezni.

Kakšen načrt so si neki izmislili njeni domači in Francis Morgan na trgu pred haciendo? Njene misli so bile gluhe zanj, ki je klečal pred njo. Hitele so tja, kamor jo je vleklo srce. Francis... Komaj se je premagala, da ni vzdihnila. Sama se ni prav zavedala, kako se je zgodilo, da je ljubila Henryja, obenem pa hrepenela po drugem, s katerim se je šele seznanila. Morda je lahkomiselna. Ali sta v njenem prekipevajočem srcu oba eno? Ali pa ji je vseeno, koga ljubi? Ne! Ni bila vihrava, niti nezvesta. Kaj se je torej zgodilo? Morda pa njeno ubogo, ljubeče žensko srce zato ni našlo prave poti, ker sta si Francis in Henry tako čudovito podobna? In vendar — zavedala se je, da bi šla za Henryjem na konec sveta, obenem, se ji je pa zdelo, da bi šla s Francisom še dlje. Ljubila je Henryja, to bi moglo njeno srce slovesno priseči, toda prav tako ali pa še bolj je ljubila tudi Francisa. In sirota ni vedela, da jo tudi Francis ljubi — njen poljub v ječi se ni dal več izbrisati. Toda v ljubezni do obeh mladeničev je bila kljub temu nekaka razlika, ki je ni mogla razumeti in ki ji je govorila, da je kot zadnja in edina ženska v rodbini Solano lahkomiselna.

Torres je krepko stisnil njeno roko in Henryjev zaročni prstan se ji je zajedel v kožo, tako da se je takoj zopet zavedela, kje je in s kom ima opraviti. In zopet je zažuborel vrelec njegovih srčnih izlivov.

„Bili ste bolestno-sladek trn v mojem srcu, ostroga, ki je globoko ranila moje ljubeče prsi. Sanjal sem o vas... in za vas. Dal sem vam posebno ime. Vedno sem imel za vas samo eno ime: kraljica mojih sanj. Bodite mi žena, draga Leoncie! Pozabiva tega blaznega yankija, ki je že mrtev! Na rokah vas bom nosil, vse življenje vas bom ljubil. In nikoli ne stopi njegova senca med naju. Ne, kar zanesite se name, spomin nanj vam ne bo grenil življenja. Ljubil vas bom, tako da spomin nanj ne bo mogel raniti vašega srca."

Leoncie je nekaj časa razmišljala, in to je Torresa še bolj razvnelo. Čutila je, da mora pridobiti na času, če je bilo sploh še mogoče rešiti Henryja. Mar ji ni Torres sam ponudil pomoči? Kako naj mu odgovori, da ga ne ljubi, da ji je zoprn in da bi ga najraje spodila, če je pa od tega koraka odvisno Henryjevo življenje?

„Govorite vendar! Moči me zapuščajo. Ta negotovost mi je neznosna!" ji je prigovarjal Torres z drhtečim glasom.

„Molčite!" je dejala prijazno. „Kako naj poslušam besede o vaši ljubezni, ko pa oni, ki sem ga ljubila, še živi?"

Ljubila! Pretekli čas tega glagola je zvenel tako čudno, da je zadrhtela. Tudi Torres je zadrhtel in njegovo upanje se je dvignilo na krilih bogate fantazije. Bila je malone že njegova, Torresova. Saj je sama priznala, da je Henryja ljubila in da ga torej ne ljubi več. Ljubila ga je, toda zdaj je te ljubezni konec. Kot rahločutna in plemenita mladenka seveda ni mogla, da ljubi njega, dokler oni drugi še živi. Kako fina in lepa poteza v njenem značaju! Torres je bil ponosen na lastno rahločutnost, ki je vse to opazila, in štel si je v čast, da je pravilno uganil njene intimne misli. In tako je sklenil napeti vse sile, da tekmec ne uide smrti. Bilo je jasno: če hoče osvojiti Leoncio, mora Henry Morgan brezpogojno umreti.

„Ne govoriva več o tem... zdaj," je dejal, stisnil njeno roko in vstal.

Odgovorila je, s tem da mu je hvaležno stisnila roko. Tudi ona je vstala.

„Pojdiva!" je dejala. „Pridruživa se ostalim, ki zdaj kujejo načrt, kako rešiti Henryja Morgana."

Ko sta prišla na trg, je pogovor utihnil, kakor da Torresu nihče ne zaupa.

„Ste si že kaj izmislili?" je vprašala Leoncie.

Stari Enrico je zmajal z glavo. Mož je bil kljub svoji starosti zdrav, krepak in žilav, kakor njegovi sinovi.

„Če dovolite, vam predložim načrt," je spregovoril Torres, pa je opazil srditi pogled najstarejšega Enricovega sina Aleksandra in je umolknil.

Na stezi onkraj trga sta se pojavila dva razcapana dečka. Sodeč po postavah sta bil skoraj komaj deset let, toda na obrazu se jima je poznalo, da sta starejša. Imela sta samo eno obleko, ki sta si jo pravično razdelila — eden je dobil srajco, drugi pa hlače. Toda kakšno srajco in kakšne hlače! Hlače, ki so bile nekoč narejene za odraslega moškega, je imel deček privezan s suhim trstjem okrog vratu, da bi jih spotoma ne izgubil. Roke so mu gledale iz lukenj, kjer so bili nekoč žepi. Za drugim se je pa vlekla široka srajca kakor neka fantastična vlečka.

(Dalje prihodnjič)

Mladi rod je spet izšel

Te dni je izšla nova, dvojna številka, deveta in deseta za meseca maj in junij 1975, lista za slovensko koroško šolsko mladino. Mladi rod, ki ga izdaja konzorcij učiteljev za dvojezično šolstvo Koroške že štiriindvajseto leto. To je pred šolskimi počitnicami zadnja številka te tako priljubljene šolske revije.

Tudi ta, dvojna številka, je po vsebini prav pestra. List začne z dvema pesmicama Marice Oitzlove: Maj in Metuljček. Druge pesmice so še: V gozd pojdite (Lili Novy), Naš kruh (Marija Taučar), Debeli grom (Neža Maurer), in Tete (Tone Pavček).

Mesecu maju je posvečen spisek Prvi maj (Josip Ribičič), materinskemu dnevu pa Bevkova črtica Moja mati in Kalanova pesmica Mamica zlata. Irena Želetova je prispevala Domoznanske sestavke, Zdravko Omerza pa spis Medved in čebele, v katerem izvemo, kako je medvedek Puj kradel čebelam med. Za svoje tatinsko delo je plačal težak davek, kajti čebelice so ga tako opikale, da je več dni ležal bolan.

O ošabnosti in skromnosti pripoveduje Anita Hudl. v svoji črtici Mak in Marjetica, v spisu Dežuje pa kramlja Slavko Pregl. Mladi rod ni nikoli brez pravljic, saj bi bil list brez njih prazen in nezanimiv. Tako prav prijetno zabavata naše šolarje pravljici Moja račka (Sandi Sitar) in Kaj je najboljše (afriška pravljica).

Ker je konec šolskega leta pred durmi, je Vojan Arhar prispeval za list pesem Počitnice, Milka Tomc pa sestavek Konec šolskega leta. V Mladem rodu je poskrbljeno tudi nekaj za spretne roke. Veseli metulji (Milke Hartmanove) bodo gotovo pripravili marsikateremu šolarčku mnogo veselja. Življenju v naravi je posvetil šolski list nekaj vrstic, ki jih je pod naslovom Novice iz narave zbrala skupaj Marta Velik. Tudi Red pri mravljah Rajka Pavlovca bi lahko prištevali v to skupino.

Literarna stran je posvečena našemu pesniku Otonu Župančiču. Njegova pesem Kanglica, ki spada v otroško pesniško zbirko Kanglica, priča o njegovi pesniški veličini. Literarno stran bogati še odlomek iz zgodbe Taras Bulba ukrajinskega književnika N. V. Gogolja. Povest Taras Bulba se dogaja v Ukrajini v 2. polovici 17. stoletja, ko so se svobodoljubni kozaki bojevali proti poljskim aristokratskim zatiralcem.

Nadalje nas Mirko Srienc popelje z učenci četrtega razreda glavne šole na Dunaj, kjer si ogledamo znameniti živalski vrt v Schönbrunnu. Herman Grm nam pripoveduje, kako so v maju pred dvajsetimi leti sklenili na Dunaju avstrijsko državno pogodbo; vse to nam oriše v spisu Polet v svobodo, pridani sta mu še dve zgodovinski sliki.

Precej obširno so opisani kmečki upori v priredbi Valentina Vautija; z isto temo se bavi Aškerčeva balada Kronanje v Zagrebu. Herman Grm je za list prispeval tudi članek Eskimopustolovec današnjih dni: Peščica ameriških filmskih delavcev je živela leto dni med Eskimi, da bi snemala njih pristno pustolovsko življenje.

Potem nas Tomi in Milan popeljeta iz Roža v Podjuno ter nas seznanjata z domačimi kraji.

V Mladem rodu se je tokrat oglasilo lepo število bralcev, ki s svojimi prispevki bogatijo vsebino lista. Zadnji dve strani sta prihranjeni bistrim glavam.

Nazadnje ne smem pozabiti omeniti Jelke Reichmanove, ki je z ličnimi ilustracijami napravila list še bolj prikupljiv; naslovno stran krasi slika iz afriške pravljice Kje je najboljše.

Dvojno številko Mladega roda, ki stane deset šilingov, bodo mladi bralci, in ne nazadnje tudi odrasli radi in z veseljem vzeli v roke in iz nje črpali mnogo zanimivega in poučnega čtiva.

B. L.

Materinska proslava v Vogrčah

Vsako leto je materinski dan za Vogrče farni družinski praznik.

Pri proslavi, 11. maja, je sodelovalo 44 otrok, kar je za mali oder, pa tudi za dvorano, kjer se natlači toliko ljudi, težka naloga. Toda ob takem veselju otrok, ki nastopajo na odru in ob veselju staršev, ki gledajo svoje malčke na odru, se vse potrpi.

Najprej so nastopili šolarji s piščalmi-flavtami in deklamacijami, kar je pripravil g. učitelj Katz. Rinkolški otroci so se zelo postavili z igrico s petjem in rajanjem: „Neposlušni zajček“, kjer je svoje talente izrabila in jih učila Rižnarjeva mama, ga. Marica Zdouc. Nastopa sedem zajčkov z mamico, rožice, lovec s kužkom in vrana. Igrica pokaže, kaj vse hudo se lahko zgodi tistemu, ki mame ne uboga. Tako prisrčna je in tako živo podana, da so vsi ob njej uživali.

Vogrški otroci so zborno deklamirali pesem „Zapojte kosi“ in zapeli ljubko pesmico, ki pove, kaj mama vse zmore. Višek pa so dosegli ob rajanju ob pesmi: „Jaz grem pa trgat rožce...“ To je bil nekak balet, kjer je nastopilo 17 deklic v baletnih oblekcah in je to nekaj novega in ob barvnem razkošju luči in oblek lepo doživetje.

Nekaj povsem novega, izvirnega je bila igra: „Modre živalice“. Napisala jo je prav za to priložnost gdč. Milka Hartmanova po zamisli prireditelja, vogrškega župnika g. Zaletela. V njej nastopajo poleg očeta, matere, treh otrok, predvsem živali: medved, lisica, kužek, mucek, opica, sova, miška, lev, zajček, veverica, ježek in čebela. Živali so večkrat bolj pametne in usmiljene kot mnogi ljudje, ki se sovražijo, obrekujejo, hujskajo in se vojskujejo. Tudi one imajo materinski čut in zato sklenejo, da pomagajo bolni materi.

Pravljični svet je otroški svet, posebno pa še razne živali in če nastopijo še v svoji koži, v svojih oblekah (v igri vsaj približno podobnim), je že kar divje veselje pri igralcih in gledajoči mladini. Živalice povzročajo s svojim vedenjem tudi smeh! Tako ta igra združuje privlačnost, veselje in še dober nauk. Pozna se nastopajočim otrokom, da so po vsakoletni materinski proslavi že navajeni odra in posrečeno igrajo.

Proslava je nabito polno dvorano zelo zadovoljila. Zahteva veliko dela in požrtvovalnosti, toda splačalo se je.

šport - šport - šport - šport

SAK — SELE 0:0

Slaba igra Slovenskega atletskega kluba na domačem igrišču v nedeljo v Celovcu je spet pokazala, kakšni nestalnosti so podvrženi njegovi igralci. Človek bi pričakoval, da se bodo SAK-ovi mladinci potrudili, da bi dosegli lepo zmago. A nič o tem. Seveda, si mislijo, prvi tako ne moremo biti, zato bomo igrali lagodno. Tako pa pri nogometu ne sme biti.

To samo mimogrede!

O igri sami bi lahko rekli, da so tokrat mladinci iz Sel pozabili na lepo igro, in so se preveč spuščali v fizično obračunavanje s svojimi slovenskimi nasprotniki. Z drugimi besedami, igrali so izredno ostro, ja, celo grobo, kar je seveda škodovalo poteku igre.

Pa tudi SAK ni bil ravno izbirčen, ter je vračal z istim orožjem. Zaradi tega se ne smemo čuditi, da je bilo na obeh straneh s strani sodnika veliko opominov in rumenih kartonov.

Ob tej priložnosti pozivamo igralce obeh moštev, da bi v prihodnje igrali med seboj bolj prijateljsko, saj kluba obstajata le iz slovenskih nogometašev.

O igri sami ni reči kaj posebnega, ker obema kluboma ne gre za vstop v višji razred. SAK se je sicer utrdil na prav dobrem 2. mestu, Selani pa v dobri sredini; so trenutno na 5. mestu. Upajo pa, da bodo v naslednjih tekmah prišli na 4. mesto. Reči moramo, da so Selani s svojim neodločenim rezultatom proti SAK-u dosegli velik uspeh.

Naslednji tekmi obeh klubov bosta šele čez 14 dni. SAK bo igral z Gospo Sveto, Selani pa z vojaškim moštvom iz Lendorfa.

GLEDALIŠKO SREČANJE V BELJAKU USPEŠNO

Mednarodno srečanje modernih gledališč, ki je bilo od 4. do 9. maja v Beljaku, Celovcu in nekaterih manjših mestih Koroške, je bilo prav uspešno. Gledališki festival, ali kot so ga imenovali „spectrum 75“ je obiskalo okoli 13 tisoč gledalcev. Sodelovalo je 14 gledaliških ansamblov iz devetih dežel.

OB TRIDESETLETNICI ZMAGE NAD FAŠIZMOM IN DVAJSETLETNICI PODPISA DRŽAVNE POGODBE

prirejata osrednji slovenski organizaciji — Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

v nedeljo, 25. maja 1975, ob 14.30 na glavnem trgu v Pliberku

manifestacijo koroških Slovencev

z naslednjim sporedom:

- **pozdravne besede zastopnikov manjšinskih organizacij iz drugih držav;**
- **govora predstavnikov NSKS in ZSO;**
- **nastopi pevskih zborov, folklornih skupin in godbe na pihala.**

Rojaki! Slovenke in Slovenci, mladina!
Zberimo se vsi na manifestaciji, na kateri bomo izpovedali našo nezlomljivo življenjsko voljo in podkrepili našo zahtevo po globalni izpolnitvi člena 7, ki je sad našega doprinosa v boju proti fašizmu.
Na prireditvi bomo z veseljem pozdravili tudi predstavnike manjšinskih organizacij iz drugih držav, prav tako pa tudi pripadnike sosednega naroda, ki se nam bodo solidarno pridružili v boju za resnično in vsestransko enakopravnost, proti vsakršni obliki ugotavljanja, za prijateljsko sožitje obeh narodov v deželi. Prireditev bo ob vsakem vremenu.

V NEDELJO, 25. MAJA, VSI NA

manifestacijo koroških Slovencev!

Narodni svet koroških Slovencev — Zveza slov. organizacij na Koroškem

Iz Zilje, Roža in Gur bodo vozili avtobusi. Točen vozni red bomo objavili v prihodnji številki in na posebnih letakih.

Ljubljana praznovala 30-letnico zmage nad fašizmom

Vsa Ljubljana je bila na nogah, ko je v soboto, 10. maja, praznovala vsa Slovenija zmago nad nacifašizmom. Nepregledna množica ljudi — ni bila za prešteti — se je zbrala na Trgu revolucije k osrednji proslavi osvoboditve. Slavnostni govor je imel predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher. V svojih izvajanjih se je tudi dotaknil nerešenega vprašanja koroških Slovencev in 20-letnice neizpolnitve avstrijske državne pogodbe. Omenil je oživljanje neonacističnih organizacij na Koroškem in nadaljeval:

„Zato je slovenska manjšina, ki je bila v Avstriji nosilka protinacističnega odpora, sedaj ostala brez zaščite pred nasiljem in pritiskom velikonemških šovinistov in nacistov. Našim manjšinam ne priznavajo nekaterih bistvenih pravic, ki jim gredo po Državni pogodbi in mednarodnih konvencijah in odločajo o njihovem življenju in usodi brez njih, tako da so pripadniki naše manjšine v položaju neenakopravnih državljanov drugega reda. Tako kot doslej bo Jugoslavija podpirala boj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji za njene pravice in zahtevala od Avstrije, da izpolnjuje določila Državne pogodbe in izvrši druge neizpolnjene mednarodne pogodbene obveznosti.“

Sergej Kraigher je sprejel tudi predstavnike zamejskih Slovencev. V daljšem razgovoru se je menil o trenutnem položaju slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji. S strani Narodnega sveta so bili zastopani predsednik dr. Joško Tischler, podpredsednik dr. Matevž Grilc in osrednji tajnik Filip Warasch.

Mirko Kušej - umrl

V Ljubljani je umrl koroški rojak Mirko Kušej, doma v Šmihelu pri Pliberku, v Davidovi družini. Pokojni je obiskoval, ko mu po plebiscitu šolanje na Koroškem ni bilo več mogoče, učiteljišče v Mariboru. Takrat je bilo za učečo se mladino slabo poskrbljeno. Ob slabi prehrani in mrzli sobi je zbolel in se moral vrniti domov. Pomagal je v kmetijstvu, se uril v mizarstvu in pomagal pisati na občinskem uradu, takratnemu tajniku g. Kralu. Tudi kulturnemu delu se je posvetil. Učil je igre in organiziral slovenske prireditve. Zbiral je pevce in bil soustanovitelj slovenskih gasilcev ter godbe na pihala v Šmihelu.

Da bi se usposobil za delo v zadružništvu, je šel v Zadružno šolo v Ljubljano. Postal je revizor in vodja internata za šolo, ki so jo obiskovali učenci Zadružne šole.

Rajni mons. Podgorc si je želel Kušeja k Zvezi slovenskih zadrug v Celovec. Vendar sta svetovna gospodarska kriza in svetovna vojna preprečili vrnitev na Koroško.

Po vojni je delal pri Državni založbi, dokler ni stopil v zasluženi pokoj. V 70. letu starosti je zdaj zatisnil oči.

Mirko Kušej je bil Šmihelčan in koroškim znancem vedno pripravljen pomagati. Ljubil je svojo koroško domovino in njeno slovensko pesem nad vse, zato se je njegovega pogreba udeležilo nad 70 Koroščev. Foltejevi pevci so mu na grobu na Žalah zapeli ob odprtem grobu, njegov bivši sošolec Mirko Kumer-Črčej pa mu je spregovoril besede slovesa.

V boju za naše pravice nismo sami!

V smislu povezovanja z nemškimi demokratičnimi silami v boju za pravice koroških Slovencev, je Klub slovenskih študentov na Dunaju povabil 5. maja 1975 v svoje prostore predstavnike različnih političnih in verskih organizacij. Razpravljali so o vprašanju „Zakaj koroški Slovenci odklanjajo ugotavljanje manjšine“ ter izdali skupno resolucijo, v kateri predstavniki raznih verskih, socialdemokratskih in komunističnih organizacij zavračajo vsakršen poskus, da se izvede ugotavljanje manjšine ter zahtevajo takojšnjo in popolno uresničitev člena 7.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku sporoča članom in prijateljem, da bo organiziralo obisk zaključne prireditve „SLOVENSKA POPEVKA 1975“ 7. junija 1975 v hali Tivoli v Ljubljani.

Vstopnica (kategorija A) in prevoz staneta skupno 200.— šil. Prijave pošljite na SPD Edinost v Pliberku (predsednik Jožko Hudl) ali pa po telefonu (0 42 35) 239. Odhod avtobusa iz Pliberka bo ob 15. uri. Zaradi velikega zanimanja priporočamo, da svojo prijavnico čimprej pošljete.

KREISKY V BOLGARIJI

Na državniškem obisku v Bolgariji je bil ta teden zvezni kancler dr. Bruno Kreisky. Z ministrskim predsednikom Živkovom sta se pogovarjala o evropski varnostni konferenci. Oba sta bila mnenja, naj se po pogajanjih na najvišji ravni kmalu zaključi. Kreisky je dejal, da bi se pri odnosih med Vzhodom in Zahodom uvedle „človečanske olajšave“.